

**VYSOKÁ ŠKOLA
EKONOMICKÁ V PRAZE
Fakulta mezinárodních vztahů**

Diplomová práce

2016

Bc. Helena Fliegerová

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta mezinárodních vztahů

Katedra cestovního ruchu



Cestovní ruch

Obnova a využití zámku v Olešné

Autorka práce: Bc. Helena Fliegerová

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Netková

Rok obhajoby: 2016

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Berouně dne 29. 4. 2016

.....

Poděkování:

Za cenou pomoc při zpracování této diplomové práce bych ráda poděkovala paní PhDr. Jarmile Netkové a manželům Pavlovi a Martině Zálešákovým.

Obsah

Úvod.....	3
1 Cestovní ruch.....	5
1.1 Kulturně-poznávací cestovní ruch.....	8
2 Kulturní dědictví.....	12
2.1 Ochrana kulturního dědictví.....	14
2.2 Hrady a zámky v České republice.....	24
3 Cestovní ruch České republiky.....	30
3.1 Kulturní cestovní ruch v České republice	32
3.1 Cestovní ruch Středočeského kraje	35
3.2 Cestovní ruch oblasti Rakovnícko.....	36
4 Zámek Olešná u Rakovníka.....	42
4.1 Historie zámku	43
4.2 Popis zámku	44
4.3 Nejbližší konkurence zámku Olešná	46
4.4 Analýza současného stavu zámku Olešná.....	47
4.5 Současné aktivity zámku.....	50
5 Analýza současné návštěvnosti zámku Olešná.....	57
6 Návrhy na kulturně-výchovné a komerční využití zámku Olešná u Rakovníka	67
6.1 SWOT analýza	67
6.2 Stavební obnova zámku Olešná	69
6.3 Kulturně-výchovná činnost zámku.....	71
Závěr	75
Seznamy použité literatury	77
Seznam grafů	81

Seznam tabulek	82
Seznam obrázků	83
Přílohy	84

Úvod

Tato diplomová práce se věnuje obnově zámku Olešná u Rakovníka a následným možnostem jeho komerčního a kulturně-výchovného využití. Zámek v roce 2013 přešel k soukromým vlastníkům, kteří do budoucích let plánují jeho kompletní obnovu. V současné době se zámek nachází ve špatném stavu a není možné ho v širším měřítku zpřístupnit veřejnosti. Některé interiéry zámku jsou však zachovalé včetně několika původních fresek a maleb. Součástí zámku jsou i rozlehlé pozemky jejichž část je v současné době využívána k pořádání kulturních akcí. Další část pozemků je využívána na chov domácích zvířat.

Téma této diplomové práce jsem si vybrala především z osobního zájmu. Velkou příležitostí a motivací pak byli sami majitelé, kteří jsou mými dlouholetými přáteli. Jejich nadšení a odhodlání při obnově zámku je obdivuhodné a věřím, že tato práce jim alespoň částečně pomůže s jejich snažením.

První část této diplomové práce se věnuje teoretickým východiskům potřebným k pochopení tématu. Je zde obecně definovaný cestovní ruch a dále je více prostoru věnováno konkrétně kulturně-historickému cestovnímu ruchu, do kterého návštěva zámku spadá. V této části jsou také zařazeny kapitoly týkající se kulturního dědictví České republiky, jeho ochrany a využití pro cestovní ruch. Právě právní ochraně kulturního dědictví je třeba věnovat zvýšenou pozornost při přípravách rekonstrukce památky a plánování jejího dalšího využití. V neposlední řadě je také třeba zhodnotit stav cestovní ruchu České republiky a konkrétně regionu Rakovnicko, kde se zámek Olešná nachází. Je zde důležité zaměřit se především na nejnavštěvovanější památky regionu a kulturně-historické památky nacházející se v blízkosti zámku Olešná, které mohou být významnými konkurenty zámku v oblasti cestovního ruchu.

Teoretická část této diplomové práce se následně věnuje již konkrétně samotné památce, zámku Olešná u Rakovníka. V této části je objektivně zhodnocen současný stav památky, který může mít velký vliv na následné opravy a využití zámku. Dále jsou zde navrženy možnosti financování obnovy. V neposlední řadě je zde také uveden výčet již proběhlých kulturních akcí a jejich krátké zhodnocení.

Cílem této diplomové práce je navrhnout další možné využití zámku Olešná u Rakovníka. K tomu je třeba učinit objektivní zhodnocení současného stavu památky. Dílčím cílem této práce také bude zhodnocení významu této konkrétní památky pro Rakovnický region

a jeho cestovní ruch. K tomu bude využito především výsledků dotazníkového šetření, které probíhalo mezi návštěvníky zámku Olešná.

Při tvorbě této diplomové práce se vycházelo z několika předpokladů. Prvním předpokladem bylo, že v současné době má památka zanedbatelný význam pro cestovní ruch regionu Rakovnícko. Zároveň se ovšem předpokládá, že je zde určitý potenciál pro tento typ atraktivity cestovního ruchu. Tato hypotéza bude ověřena především analýzou cestovního ruchu v oblasti Rakovnícka a zhodnocením potenciální konkurence zámku Olešná.

Další hypotézou, ze které tato diplomová práce vychází je, že zámek Olešná je v současné době nedostatečně propagován, což se odráží na skladbě návštěvníků kulturních akcí zde pořádaných. K průzkumu návštěvnosti zámku bude využito především dotazníkového šetření, které probíhalo během kulturních akcí v době letní sezóny. Dotazník měl dvě části: sociodemografickou a část týkající se konkrétní návštěvy zámku. Výsledky dotazníkového šetření budou sloužit ke zhodnocení návštěvnosti zámku Olešná a charakteristice jeho typického návštěvníka. Druhá část dotazníku bude sloužit ke zhodnocení spokojenosti návštěvníků s návštěvou zámku.

Veškerý tento primární i sekundární výzkum by měl sloužit především k pochopení současného stavu památky a jejího postavení v rámci regionu. Na základě všech těchto zjištění by pak měly být navrženy některé možnosti kulturně-výchovného a komerčního využití zámku, které by odpovídalo potřebám cestovního ruchu regionu a zároveň z něj dokázalo také těžit.

1 Cestovní ruch

Cestovní ruch je možné popsat jako komplexní společenský jev, zahrnující aktivity osob cestujících mimo jejich prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovně či jiným účelem, i aktivity subjektů poskytujících služby a produkty těmto cestujícím osobám, tedy i provozování zařízení se službami pro tyto cestující osoby včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch.¹ Jedná se o definici cestovního ruchu, která je obecně používána v České republice.

UNWTO (United Nations World Tourism Organisation) oproti tomu definuje cestovní ruch jako všechny aktivity osob cestujících a pobývajících v místech mimo své běžné prostředí po dobu kratší než jeden rok za účelem odpočinku, businessu nebo za jiným účelem. Tato definice byla ustanovena na mezinárodní konferenci v Ottavě v roce 1991. Od předchozí definice se tato liší především v omezení termínu cestovní ruch pouze na jeho účastníky. Tato definice je celosvětově uznávaná a napomáhá ke sjednocení statistik cestovního ruchu.²

Atraktivita cestovního ruchu je podle Výkladového slovníku cestovního ruchu definována jako zajímavá součást přírody a přírodní podmínky, sportovní, kulturní nebo společenský objekt, kulturní, sportovní, společenská nebo jiná událost, přitahující účastníky cestovního ruchu. Z této definice vyplývá, že atraktivita může být ve formě hmotného produktu, ale ve většině případů se jedná o službu poskytovanou účastníkům cestovního ruchu. Tématem této diplomové práce je právě management atraktivity cestovního ruchu a jeho možnosti. Jako atraktivita cestovního ruchu zde tedy bude vystupovat samotný objekt zámku včetně mnohých kulturních událostí jím zastřešovaných.

Cestovní ruch lze členit do několika kategorií dle různých pohledů. Základní dělení cestovního ruchu je na příjezdový a výjezdový cestovní ruch, také nazývaný aktivní a pasivní cestovní ruch podle dopadu na ekonomiku dané země. K tomu je dále přidáván domácí cestovní ruch, kdy se jedná o cesty rezidentů pouze v rámci daného státu. Tento typ cestovního ruchu je konkrétně v České republice velmi významný. Další možné dělení cestovního ruchu je podle

¹ INDROVÁ, Jarmila, VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE a FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ. Cestovní ruch: (základy). V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 9788024515694 8024515695.

² World Tourism Organization UNWTO: Relevant definitions [online]. 2016 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www2.unwto.org/en/content/relevant-definitions>

jeho zaměření na určitou atraktivitu. V tomto případě se jedná o cestovní ruch rekreační, poznávací, socio-profesní a společenský.³ V České republice jsou významné všechny tyto formy cestovního ruchu, převažuje ovšem forma společenská, která v sobě skrývá například návštěvu přátel a příbuzných. Dalšími možnými kritérii pro dělení cestovního ruchu jsou:

- **Dle místa realizace** – domácí, zahraniční, mezinárodní cestovní ruch apod.
- **Dle vztahu k platební bilanci státu** – aktivní a pasivní cestovní ruch
- **Dle doby trvání pobytu** – krátkodobý a dlouhodobý cestovní ruch (hranicí jsou v České republice 3 přenocování)
- **Dle způsobu zabezpečení cesty a pobytu** – organizovaný a neorganizovaný cestovní ruch
- **Dle počtu účastníků** – individuální a organizovaný cestovní ruch
- **Dle způsobu financování** – komerční a sociální cestovní ruch
- **Dle věku účastníků** – cestovní ruch dětí, mládeže, seniorů apod.
- **Dle převažujícího prostředí pobytu** – městský, venkovský, lázeňský, horský cestovní ruch apod.
- **Dle vlivu na místní komunitu a životní prostředí** – měkký a tvrdý cestovní ruch

V souvislosti s cestovním ruchem je třeba také definovat jeho možné účastníky. Za stálého obyvatele je považována osoba, která v daném místě žije alespoň šest po sobě jdoucích měsíců před příjezdem do jiného místa na dobu kratší než šesti měsíců. Návštěvník je osoba, která má trvalé bydliště v dané zemi a která cestuje na jiné místo mimo své bydliště na dobu kratší než šest měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě. Za turistu je považována osoba trvale usídlená v zemi, která cestuje do místa odlišného od jejího běžného životního prostředí na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, ne však na dobu delší než šest měsíců, přičemž hlavní účele její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě. Výletníkem je osoba trvale usídlená v dané zemi, která cestuje do místa odlišného od místa jejího trvalého bydliště a běžného životního prostředí na dobu kratší než 24 hodin, aniž by v navštíveném místě přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.⁴

³ ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

⁴ INDROVÁ, Jarmila, VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE a FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ. *Cestovní ruch: (základy)*. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 9788024515694 8024515695.

V České republice převažují především tyto typy cestovního ruchu: domácí a příjezdový, krátkodobý, individuální, neorganizovaný a kulturně-poznávací. Bilance cestovního ruchu je zde tradičně mírně kladná.

Význam cestovního ruchu

Cestovní ruch je jednou ze základních složek spotřeby obyvatelstva. Ze své podstaty uspokojuje některé základní potřeby každého člověka, jako například potřebu odpočinku, poznání, vzdělání nebo seberealizace.

Nejvýznamněji se však cestovní ruch odráží na hospodářství dané země. Na realizaci cestovního ruchu se podílí velké množství činností a služeb s významným dopadem do dalších odvětví. Mezi základní služby, které jsou nezbytnou podmínkou pro realizaci cestovního ruchu, patří kromě dopravy také ubytovací a stravovací služby. V destinacích cestovního ruchu na tyto služby dále navazují další služby, které dotvářejí komplexní nabídku cestovního ruchu. Množství těchto služeb ani není součástí odvětví turismu, ale jsou jeho účastníky často využívány. To samé platí i v opačném případě, kdy jsou základní služby cestovního ruchu často využívány i místními obyvateli. Celkové dopady cestovního ruchu na národní hospodářství je proto téměř nemožné přesně vyčíslit, počítají se tedy jen základní služby úzce spojené s cestovním ruchem.

Dopady cestovního ruchu na národní hospodářství lze tedy rozdělit na přímé a nepřímé. Mezi přímé dopady patří podíl na tvorbě hrubého domácího produktu, celkové zaměstnanosti a devizové příjmy. Tyto statistiky jsou každoročně zpracovávány v rámci satelitního účtu cestovního ruchu. Satelitní účet je jednotný systém měření dopadů cestovního ruchu pro všechny členské státy Evropské unie. V České republice za něj zodpovídá Český statistický úřad. Kromě výše uvedených dat satelitní účet shromažďuje také informace o celkové kapacitě ubytovacích a stravovacích zařízení, výjezdovém a příjezdovém cestovním ruchu v České republice i jednotlivých krajích. Vybrané konkrétní údaje o dopadu cestovního ruchu na národní hospodářství budou uvedeny v dalších kapitolách. Nepřímé dopady cestovního ruchu lze vyjádřit pomocí multiplikátorů. Tyto údaje postihují multiplikační efekt cestovního ruchu. Multiplikační efekt znamená, že cestovní ruch kromě základních poskytovaných služeb generuje zisky i v dalších odvětvích.

V neposlední řadě také cestovní ruch přispívá k rozvoji daného regionu a jeho obyvatel. Význam cestovního ruchu lze spatřovat také na globální úrovni. Cestovní ruch přispívá k porozumění mezi národy a globalizaci.

1.1 Kulturně-poznávací cestovní ruch

Kulturně-poznávací cestovní ruch lze definovat jako formu cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni především možností poznávání kulturního dědictví a kultury dané země a jejích rezidentů. Cílem návštěvníků jsou kulturní atraktivity a kulturní akce (koncerty, opery, balet apod.), historické stavby, archeologická naleziště, historické artefakty. Poznávací cestovní ruch je pak definován jako forma cestovního ruchu, u níž je primární motivací účasti poznávání přírody, společnosti, historie navštívené země, oblasti. Pokud se jedná o formu zájezdu, bývá v jeho rámci navštíveno více míst. Pro poznávací cestovní ruch jsou velmi cenné profesionální i lidové umělecké výpovědi národa o jeho myšlení, prožívání, zvycích, vztazích apod.⁵ V tomto smyslu lze kulturní cestovní ruch považovat za součást poznávacího cestovního ruchu. Společně tyto formy tvoří cestovní ruch, jehož hlavní motivací je získávání nových informací o daném místě, což vede k větší vzdělanosti jedince a k jeho osobnímu rozvoji. Jedná se tedy o všestranně přínosnou a žádoucí formu cestovního ruchu.

Kulturní cestovní ruch se za poslední dvě dekády stal jedním z nejrychleji rostoucích odvětví cestovního ruchu na světě. Nejvýraznější je tento trend ovšem v Evropě. Poznání místní kultury a návštěvu kulturních památek uvádí jako hlavní cíl cesty více než 85% turistů. Tomuto trendu nasvědčují také některé statistické údaje týkající se návštěvnosti kulturních institucí a památek, které jsou za posledních několik let vždy rostoucí.⁶ Dokonce i nedávno proběhlá globální ekonomická krize měla na návštěvnost kulturních památek malý dopad, i přesto, že další formy cestovního ruchu byly výrazně negativně ovlivněny.

Významným prvkem kulturního turismu je autenticita místa, památky či místního způsobu života. Tento pojem je v oblasti cestovního ruchu velmi těžko konkrétně

⁵ ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

⁶ KESNER, Ladislav. Marketing a management muzeí a památek. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 304 s. ISBN 80-247-1104-4.

definovatelný. Jinými slovy lze tuto autenticitu vyjádřit jako *Genius loci* (z latiny, doslova „duch místa“). Moderní člověk hledá ve svém volném čase nějaké nové zážitky a poznání, což se také odráží na způsobu trávení dovolené a návštěvě vybraných destinací. Kromě tradičních, masově navštěvovaných památek a míst hledají návštěvníci také méně známá místa, která nejsou tolik ovlivněná masovým turismem a globalizací. To se projevuje nejen na mezinárodním cestovním ruchu, ale stále častěji také na domácím cestovním ruchu v České republice i v zahraničí. Cílem každé kulturní památky by tedy mělo být nabídnout autentický tradiční zážitek, který je ovšem zajímavý a netradiční pro návštěvníka z jiné země či jiné oblasti.⁷

V roce 1976 přijal ICOMOS (Mezinárodní rada pro památky a sídla) Mezinárodní chartu kulturního turismu, která se zabývá principy kulturně-poznávacího cestovního ruchu. Kvůli dynamickému vývoji odvětví prošla tato charta později mnohými úpravami, naposledy v roce 1991. Mezi tyto principy patří například ochrana kulturního dědictví a zabezpečení udržitelného rozvoje kulturního cestovního ruchu. Charta také vyzdvihuje význam kulturního cestovního ruchu pro vzájemné porozumění a spolupráci národů a jeho význam pro kulturní výměnu. Proto je důležité zapojení místních komunit do této kulturní výměny a důraz na zachování tradičních hodnot jednotlivých oblastí a jejich vhodná propagace.⁸

Dopady kulturního cestovního ruchu jsou tedy spíše pozitivní. Kromě kulturní výměny a osobního rozvoje jedince lze jmenovat ještě přímé výnosy z cestovního ruchu a zvýšení zaměstnanosti v oblasti, což následně vede k vyšším možnostem ochrany kulturního dědictví. Kombinace několika těchto faktorů může vést k zvýšení pocitu hrdosti a vlastní identity místní komunity. Místní obyvatelé to následně může vést ke zvýšené snaze o udržování tradičních řemesel a zvyků, stejně jako ke vzdělávání mladé generace v této oblasti. Tento jev je patrný také u obyvatel obce Olešná a okolí, kteří mají k zámku určitý osobní vztah a zajímají se o jeho aktivitu. Kulturní cestovní ruch dále přispívá k regeneraci a ekonomické revitalizaci měst a obcí. Tento typ cestovního ruchu může mít ovšem i některé negativní dopady. K některým negativním dopadům patří například poškozování a opotřebení kulturních památek, možná ztráta kulturní identity místa jako následek její komercializace a vykořisťování, narůstající

⁷ RICHARDS, Greg. Cultural tourism: global and local perspectives. New York: Haworth Hospitality Press, c2007, xx, 347 p. ISBN 07-890-3117-5.

⁸ KESNER, Ladislav. Marketing a management muzeí a památek. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 304 s. ISBN 80-247-1104-4.

odpor místních obyvatel k návštěvníkům a institucím spojených s cestovním ruchem.⁹ Je tedy potřeba kulturní cestovní ruch řídit šetrně vzhledem k místním podmínkám a počty návštěvníků a využití kulturních atraktivit vhodně regulovat. Je nutné zmínit, že právě Česká republika mnohými z těchto nedostatků trpí. Je to zapříčiněno především zastaralým přístupem k řízení kulturně-historických památek a nedostatečným a nedbalým přístupem k tomuto typu cestovního ruchu, který je u nás jinak považován za tradiční. Velkou překážkou efektivního řízení kulturně-poznávacího cestovního ruchu je především nedostatečná spolupráce nejvyšších národních orgánů v oblasti turismu Ministerstva kultury České republiky, Ministerstva pro místní rozvoj České republiky a agentury Czech Tourism.

Kulturním turistou se tedy stává každý návštěvník, jehož hlavním motivem cesty je účast na kultuře či kulturně-společenský prožitek. Podle Richardse lze účastníky kulturního cestovního ruchu rozdělit na několik typů:¹⁰

- **Cílený kulturní turista** (Purposeful cultural tourist) – vzdělávání a hluboká kulturní zkušenost jsou pro něj prioritou a hlavní motivací při výběru destinace.
- **Vyhlídkový kulturní turista** (Sightseeing cultural tourist) – kulturu destinace poznává spíše povrchně, důležitější je pro něj návštěva hlavních turistických atraktivit destinace.
- **Příležitostný kulturní turista** (Casual cultural tourist) – kultura hraje menší roli při výběru destinace
- **Náhodný kulturní turista** (Incidental cultural tourist) – nevybírá si destinaci podle místní kultury, kulturního cestovního ruchu se účastní spíše náhodou a zážitek vnímá jen velmi povrchně.
- **Nahodilý kulturní turista** (Serendipitous cultural tourist) – nevyhledává kulturu při výběru destinace, pokud ho ovšem nabídka kulturních atraktivit v destinaci zaujme, je schopen je hluboce prožívat a získat kvalitní kulturní zážitek.

Podíly jednotlivých druhů kulturních návštěvníků se liší podle destinací, je však možné říci, že ve světových metropolích převažují vyhlídkoví kulturní turisté.¹¹

⁹ KESNER, Ladislav. Marketing a management muzeí a památek. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 304 s. ISBN 80-247-1104-4.

¹⁰ RICHARDS, Greg. Cultural tourism: global and local perspectives. New York: Haworth Hospitality Press, c2007, xx, 347 p. ISBN 07-890-3117-5.

¹¹ RICHARDS, Greg. Cultural tourism: global and local perspectives. New York: Haworth Hospitality Press, c2007, xx, 347 p. ISBN 07-890-3117-5.

Tradičního účastníka kulturně-poznávacího cestovního ruchu lze podle výzkumů americké agentury TIA popsat následujícími charakteristikami:

- Vyšší roční příjmy
- Vyšší vzdělání
- Spíše manažerské nebo odborné profese
- Vyšší průměrné výdaje na jednu cestu
- Častější přenocování v hotelu nebo motelu
- Delší průměrný pobyt v destinaci

Dalšími významnými aspekty jsou vyšší počet účastníků mladších třiceti let a vyšší podíl žen než mužů. Nezanedbatelným segmentem jsou také senioři.¹²

¹² KESNER, Ladislav. Marketing a management muzeí a památek. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 304 s. ISBN 80-247-1104-4.

2 Kulturní dědictví

Jak již bylo řečeno v předchozích kapitolách, kulturní dědictví je jednou z nejvýznamnějších součástí kulturně-poznávacího cestovního ruchu. Kulturní dědictví lze podle Slovníku cestovního ruchu definovat jako stavby a skupiny staveb všeobecné hodnoty, umělecká díla, prostranství (místa) hodnotná z historického, estetického, etnologického a antropologického pohledu. Jedná se o definici UNESCO, jak je uvedena v základních dokumentech ochrany kulturního dědictví Úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví a Úmluvě o zachování nehmotného kulturního dědictví. Patří sem též nehmotné dědictví, kulturní diverzita, tradice, jazyk, životní styl, náboženské obřady. Formování a udržování kulturního dědictví je umožněno mimo jiné existencí kolektivní paměti dané komunitou.¹³ Základní dělení kulturního dědictví je dle organizace UNESCO na hmotné a nehmotné. Za hmotné kulturní dědictví jsou považovány:¹⁴

- **Památníky** - architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí a kombinace prvků, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy
- **Skupiny budov** - skupiny oddělených či spojených budov, které mají z důvodu své architektury, stejnorodosti či umístění v krajině výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy
- **Lokality** - výtvořiny člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů mající výjimečnou světovou hodnotu z dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska

Za nehmotné kulturní dědictví jsou dle Úmluvy o zachování nehmotného kulturního dědictví považovány zkušenosti, znázornění, vyjádření, znalosti, dovednosti, jakož i nástroje, předměty, artefakty a kulturní prostory s nimi související, které společnost, skupiny a v některých případech též jednotlivci považují za součást svého kulturního dědictví. Toto nemateriální kulturní dědictví, předávané z pokolení na pokolení, je společnostmi a skupinami lidí neustále přetvářeno v závislosti na jejich prostředí, na jejich interakci s přírodou

¹³ ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

¹⁴ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví č. 159/1991 Sb.m.s.

a na jejich historii, dává jim pocit identity a kontinuity, podporuje takto úctu ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti.¹⁵

Kulturní dědictví má pro společnost několik významů. Podle Josefa Beneše je to význam kultivační, identifikační, integrační, reprezentační a ekonomický.¹⁶ Je tedy velmi důležité kulturní dědictví České republiky chránit. Ochrana kulturního dědictví probíhá v České republice na národní a mezinárodní úrovni. Na mezinárodní úrovni je univerzální ochrana kulturního dědictví zaštiťována organizací UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). Jedná se o organizaci pro výchovu, vědu a kulturu zřízenou Organizací spojených národů v roce 1945 se sídlem v Paříži. V současné době je členem organizace UNESCO 195 zemí a 8 přidružených členů. Hlavním cílem organizace je přispívat k vzájemnému porozumění a sbližování mezi národy na základě mezinárodního rozvíjení výchovné, vzdělávací, vědecké a ostatní kulturní činnosti.

Roku 1972 byla v rámci UNESCO podepsána Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage). Tato Úmluva doplňuje úpravu péče o přírodní a kulturní památky jednotlivých zemí a směřuje k identifikaci, ochraně a obnově nejvýznamnějších světových památek. Česká republika přistoupila k této Úmluvě 15. listopadu 1990 a závaznou se pro ni stala dnem 15. února 1991. Tato Úmluva vznikla na základě zjištění, že zničením významných kulturních památek dochází k poškození kultury a paměti celého světa. Na základě Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví se vytváří Seznam světového dědictví (World Heritage List). Do tohoto seznamu jsou v každé členské zemi zapisovány památky s mimořádnými univerzálními hodnotami. Pro zápis památky na tento seznam je potřeba splnit mnoho kritérií. Každá světová památka by měla:¹⁷

- představovat mistrovské dílo lidského tvůrčího génia;
- vykazovat významnou vzájemnou výměnu lidských hodnot během určitého časového období nebo v určité kulturní oblasti světa, a to v oblasti rozvoje architektury nebo techniky, monumentálního umění, urbanismu nebo krajinářství;
- být nositelem jedinečného nebo alespoň výjimečného svědectví o kulturních tradicích nebo civilizaci dosud existující nebo zaniklé;

¹⁵ Úmluva o zachování nehmotného kulturního dědictví č. 20/1987 Sb.

¹⁶ BENEŠ, Josef. Základy muzeologie. 1. vyd. Opava: Open Education & Sciences pro Ústav historie a muzeologie FPF SU, 1997, ISBN 80-901974-3-4.

¹⁷ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (č. 159/1991 Sb.m.s.)

- být vynikajícím příkladem určitého typu budovy nebo architektonického či technologického souboru nebo krajiny, jež ilustruje určité významné období historie lidstva;
- být vynikajícím příkladem tradičního lidského osídlení nebo využívání půdy, typického pro určitou kulturu či kultury, a to zvláště v případě, kdy by tyto prvky mohly být narušeny v důsledku vzniku nevratných změn;
- být přímo či hmatatelně spojena s událostmi nebo živými tradicemi, myšlenkami či vírou, uměleckými a literárními výtvoři výjimečného celosvětového významu (Výbor zastává názor, že toto kritérium by mělo být důvodem pro začlenění do Seznamu pouze za výjimečných okolností a ve spojení s dalšími kulturními nebo přírodními kritérii)

Koordinaci přípravy kulturních památek a památkových území České republiky k nominaci na zápis do Seznamu světového dědictví v oblasti kulturního dědictví má na starosti Národní památkový ústav z pověření Ministerstva kultury. Z České republiky je na tomto seznamu zapsáno celkem 12 památek. Jejich seznam včetně roku zapsání na Seznam světového dědictví je uveden v tabulce v příloze č. 1.

Památky navržené na Seznam světového dědictví UNESCO čekající na rozhodnutí o přijetí jsou uvedeny na tzv. Indikativním seznamu, který vytváří každá členská země. Indikativní seznam byl v České republice naposledy aktualizován v roce 2012 a je na něm v současné době zapsáno 17 památek. Památky a soubory památek, které jsou v současné době na Indikativním seznamu České republiky lze nalézt v příloze č. 2.

Orgány vzniklé na základě Úmluvy a zastupující organizaci UNESCO v České republice jsou Česká komise pro UNESCO, která zastupuje zájmy měst, na jejichž území se nachází památky zapsané na Seznamu světového dědictví, Stálý Sekretariát na Ministerstvu zahraničních věcí ČR a Stálá mise ČR při UNESCO.

2.1 Ochrana kulturního dědictví

Ochrana kulturního dědictví na evropské úrovni

Na úrovni celé Evropské unie neexistuje konkrétnější ochrana kulturního dědictví. Dokonce i pojem ochrana kulturního dědictví je definován pouze velmi obecně v článku 128

Smlouvy o Evropské Unii: „Společenství přispívá k rozkvětu kultur členských států a přitom respektuje jejich národní a regionální různorodosti a zároveň zdůrazňuje společné kulturní dědictví. Společenství se zaměřuje na povzbuzování spolupráce mezi členskými státy a v případě potřeby na podporu a doplňování jejich činnosti v těchto oblastech: zlepšování znalosti a šíření kultury a dějin evropských národů, zachování a ochrana kulturního dědictví evropského významu, nekomerční kulturní výměny, umělecké a literární tvorby, včetně tvorby v audiovizuální oblasti. Při těchto aktivitách spolupracuje se třetími zeměmi, a také s příslušnými mezinárodními organizacemi, zejména s Radou Evropy. Společenství navíc ve své činnosti bude přihlížet ke kulturním hlediskům, zejména s cílem uznávat a podporovat rozmanitost svých kultur.“

Jediným programem Evropské unie, který se zabývá kulturou, je program Kultura 2000. Cíle tohoto programu jsou podpora kulturního dialogu a vzájemné znalosti kultury a historie evropských národů, podpora tvořivosti a nadnárodního šíření kultury a mobility umělců, tvůrců a ostatních činitelů a pracovníků v kulturní oblasti a jejich prací, se silným důrazem na mladé a sociálně znevýhodněné osoby a na kulturní rozmanitost, zdůraznění kulturní rozmanitosti a nových forem kulturního projevu, šíření know-how a podpora dobré praxe týkající se ochrany kulturního dědictví, přihlídnutí k roli, která přísluší kultuře v sociálně-ekonomickém rozvoji, jednoznačné uznání kultury jako ekonomického faktoru a jako faktoru sociální a ekonomické integrace či zlepšení přístupu a účasti na kulturním dění Evropské unie pro co největší počet občanů. Dalším evropským projektem v oblasti kultury je program Kreativní Evropa, který je aktivní od roku 2014 (do roku 2020). V rámci tohoto programu bylo zavedeno označení „Evropské dědictví“. Jedná se o projekt vytvoření seznamu památek, které jsou pro Evropu významné z hlediska historického a kulturního. O toto označení se mohou ucházet národní památky, které splňují následující požadavky:

- označují dědictví hmotné i nehmotné, vždy však svázané s konkrétním místem, které sehrálo určující úlohu v dějinách Evropy a/nebo při evropské integraci;
- mají symbolickou evropskou hodnotu;
- svou vzdělávací aktivitou pomáhají poznání našeho společného kulturního dědictví, společné historie, budování Evropské unie, zdůraznění demokratických hodnot a práv;
- podporují vytváření sítí mezi místy i odborníky v oblasti kulturního dědictví, společné sdílení zkušeností a dobré praxe;
- podporují růst kulturní turistiky v těchto místech a s tím související ekonomický přínos.

V České republice nesou toto označení následující památky:

- Zámek Kynžvart
- Dolní oblast Vítkovice, areál „Důl Hlubina a koksovna a vysoké pece vítkovických železáren“
- Zlín, město Tomáše Bati
- Vysoká u Příbrami, Památník Antonína Dvořáka

Legislativní úpravu v oblasti ochrany památek na úrovni Evropské unie představují předpisy **Haagská úmluva na ochranu kulturního dědictví při ozbrojeném konfliktu** z roku 1957, **Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (č. 73/2000 Sb.m.s.)**, **Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (č. 99/2000 Sb.m.s., nařízení Rady ES č. 3911/92/EHS o vývozu kulturních statků a Směrnice Rady č. 93/7/EHS o navrácení kulturních předmětů neoprávněně vyvezených z území členského státu.**

Zastřešující organizací pro otázky kulturního a přírodního dědictví na evropské úrovni je Europa Nostra. Tato organizace byla založena roku 1963 a v současné době zastřešuje více než 250 členských organizací z padesáti evropských států, které jsou aktivní v oblasti ochrany památek. Z České republiky jsou to Asociace majitelů hradů a zámků, Klub Za starou Prahu, Nadace Občanského fóra, Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska a Společnost přátel starožitností. Hlavním cílem Evropy Nostry je zvýšit povědomí o a vyzdvihnout význam kulturního dědictví pro společnost a zajistit jeho kvalitní a profesionální ochranu.¹⁸

Ochrana kulturního dědictví v České republice

Prvopočátky státní památkové péče se v České republice začínají objevovat ke konci 18. století. První legislativní akty týkající se ochrany památek na našem území pocházejí z roku 1850, kdy byla zavedena státní ochrana několika vybraných památek a zároveň zřízena Centrální komise pro výzkum a zachování stavitelských památek. Z této instituce později, po několika obměnách, vychází Národní památkový ústav. Legislativní ochrana památek v moderní podobě u nás začíná být formována poměrně pozdě. První památkové zákony vznikají až v roce 1945 v reakci na první pozemkovou reformu a konfiskační dekrety. Jednalo

¹⁸ Europa Nostra [online]. 2015 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.europanostra.org/>

se v první řadě o zákaz vývozu památek. V dalších letech pak vznikaly další památkové zákony spíše v menším měřítku. Výraznějším krokem bylo až přijetí prvního památkového zákona v roce 1958 (Zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách). V rámci tohoto zákona vzniká také Ústřední komise státní památkové péče a Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, který se věnoval především výzkumné činnosti. Tento zákon se stal východiskem všech pozdějších právních úprav památkové péče v České republice. Větší úpravou prošel tento zákon až v roce 1987 (Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči), kdy byly jasněji vymezeny objekty považované za kulturní památku.

V České republice existuje v současné době dvojí podoba ochrany kulturního dědictví, a to individuální a územní ochrana. Individuální ochrana se vztahuje na vybranou movitou či nemovitou kulturní památku, zatímco územní ochrana se týká celkové plochy. V obou případech se dále rozlišují dvě podkategorie, u individuální ochrany se jedná o ochranu kulturní památky anebo zvýšenou právní ochranu národní kulturní památky. U ochrany územní zase rozlišujeme ochranu památkové rezervace a ochranu památkové zóny. K ochraně nemovitých kulturních památek či národních kulturních památek, památkových rezervací či památkových zón vymezí na návrh orgánu památkové péče příslušný úřad památkové péče ochranné pásmo, ve kterém může omezit či zakázat určitou činnost, nebo učinit jiná vhodná opatření. Dalším způsobem ochrany kulturního dědictví je jeho evidence a dále pak stanovení povinností občanů a vlastníků kulturních památek.¹⁹

Za národní kulturní památky prohlašuje vláda ČR ty kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. Toto prohlášení má formu nařízení vlády a vyhlašuje se ve Sbírce zákonů. V rámci svého nařízení stanoví vláda obecné podmínky ochrany národních kulturních památek. Zrušit národní kulturní památku může pouze vláda a to opět nařízením.²⁰ V České republice bylo za národní kulturní památku vyhlášeno celkem 304 památkových objektů, z toho 49 se nachází v hlavním městě Praha. Ve Středočeském kraji se nachází celkem 29 národních kulturních památek. Přímo v okrese Rakovník se nachází pouze jedna národní kulturní památka, a to hrad Křivoklát.²¹

Za kulturní památky jsou prohlašovány nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, které:

¹⁹ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. Praha: C.H. BECK, 2003. 599 s. ISBN 97-880-7179-4981

²⁰ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

²¹ MonumNet [online]. Národní památkový ústav, 2016 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/>

- jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické;
- mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

Kulturní památky vyhláší Ministerstvo kultury České republiky. Všechny kulturní památky České republiky se zapisují na **Ústřední seznam kulturních památek ČR**, který vede odborná organizace státní památkové péče, konkrétně Národní památkový ústav. Na základě tohoto seznamu vedou své regionální evidence památek i krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

Následující tabulka zobrazuje počty národních kulturních památek, kulturních památek, památkových rezervací a zón v České republice a jejích jednotlivých krajích. Středočeský kraj je v počtu památek i chráněných památkových oblastí na prostředních příčkách mezi ostatními kraji.

Tabulka č. 1: Počty národních kulturních památek, kulturních památek, památkových rezervací a zón v České republice²²

Kraj	Počet národních kulturních památek	Počet nemovitých kulturních památek	Počet městských a vesnických památkových rezervací	Počet městských, vesnických a krajinných památkových zón
Česká republika	304	40 381	101	491
Hlavní město Praha	49	2 112	3	18
Středočeský kraj	29	4 346	12	62
Jihočeský kraj	38	5 450	23	85
Plzeňský kraj	22	3 198	8	67
Karlovarský kraj	13	1 417	5	23

²² Zdroj: MonumNet [online]. Národní památkový ústav, 2016 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/>, zpracování tabulky vlastní

Ústecký kraj	14	3 518	8	33
Liberecký kraj	13	2 249	8	27
Královéhradecký kraj	20	3 026	6	34
Pardubický kraj	14	2 097	4	24
Kraj Vysočina	16	2 969	6	28
Jihomoravský kraj	68	4 278	6	24
Olomoucký kraj	13	2 205	3	24
Zlínský kraj	15	1 435	4	17
Moravskoslezský kraj	15	2 081	5	25

Území, na kterém se nachází větší množství nemovitých kulturních památek nebo archeologických nálezů může být prohlášeno za památkovou rezervaci nebo památkovou zónu. Památková zóna je nižším stupněm ochrany a týká se oblastí s menším podílem kulturních památek. Památkové rezervace vyhláší Vláda České republiky nařízením, které zároveň stanovuje obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče v památkových rezervacích. Památkové zóny vyhláší Ministerstvo kultury po dohodě s krajským úřadem.²³ K ochraně nemovitých kulturních či národních kulturních památek, památkových rezervací či památkových zón vymezí na návrh orgánu památkové péče příslušný úřad památkové péče ochranné pásmo, ve kterém může omezit či zakázat určitou činnost nebo učinit jiná vhodná opatření. Dále jsou v zákoně o státní památkové péči uvedeny práva a povinnosti vlastníků památek ve vztahu k památkové péči.

Financování péče o kulturní dědictví

Financování péče o kulturní dědictví lze rozdělit na přímé a nepřímé. Následující kapitola se bude věnovat nejprve přímému a poté nepřímému financování.

²³ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Přímé financování péče o kulturní dědictví je financování plynoucí ze státního rozpočtu, komunálních rozpočtů a dalších alternativních zdrojů. Tento způsob financování je ovšem podpůrný a nemůže sloužit jako jediný. Vlastníkovi kulturní památky také nevzniká nárok na příspěvek ze státního nebo jiného rozpočtu automaticky. Pro jeho získání je nutné splnit dané podmínky a kritéria.

Poskytnutí příspěvku ze státního rozpočtu na obnovu kulturní památky upravuje zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů v § 16 odst. 2: „*V případě mimořádného společenského zájmu na zachování kulturní památky může na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu příspěvek ministerstvo kultury buď přímo, nebo prostřednictvím krajského úřadu, nebo prostřednictvím obecního úřadu obce s rozšířenou působností.*“ O mimořádný společenský zájem se jedná například v případě národní kulturní památky nebo jiné kulturní památky zpřístupněné veřejnosti.

Ochrana památek je ze státního rozpočtu financována prostřednictvím grantů, dotací a příspěvků. Nejčastěji využívané jsou programy Ministerstva kultury České republiky. Zámek Olešná by pro své účely mohl využít následujících programů. Další dotační programy Ministerstva kultury jsou uvedeny v příloze č. 3.²⁴

- **Program záchrany architektonického dědictví** - Z tohoto programu jsou poskytovány příspěvky na obnovu kulturních památek, které jsou nejcennější součástí architektonického dědictví (například hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely), konkrétně na práce směřující k záchraně kulturní památky nebo k záchraně těch jejích částí, které tvoří podstatu kulturní památky.
- **Havarijní program** - Z tohoto programu poskytuje Ministerstvo kultury příspěvky na zajištění nejnaléhavějších oprav nemovitých kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb – kulturních památek.
- **Program restaurování movitých kulturních památek** - Z tohoto programu jsou poskytovány příspěvky na obnovu (restaurování) movitých kulturních památek, zejména významných děl výtvarných umění nebo uměleckořemeslných prací umístěných v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně vzdělávací nebo náboženské účely (například obrazy a sochy v kostelech).

²⁴ Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení. Ministerstvo kultury [online]. 2007 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>

- **Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obce s rozšířenou působností** - Zajišťuje obnovu památkového fondu, kde to efektivně a účelně neumožňují jiné programy Ministerstva kultury. Finanční prostředky v Programu jsou určeny na zachování a obnovu nemovitých kulturních památek, které se nalézají mimo památkové rezervace a zóny, nejsou národními kulturními památkami, a které nejsou ve vlastnictví České republiky.

Poskytnutí příspěvku z rozpočtu obce nebo kraje je upraveno § 16 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů: „*Vlastníku kulturní památky může obec nebo kraj na jeho žádost poskytnout ze svých rozpočtových prostředků, jde-li o zvlášť odůvodněný případ, příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky za účelem jejího účinnějšího společenského uplatnění. Příspěvek může poskytnout i tehdy, nemůže-li vlastník kulturní památky uhradit z vlastních prostředků náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky.*“ Vlastník památky je oprávněn o tento finanční příspěvek požádat jen ve zvláště odůvodněných případech. Jedná se zejména o případy, kdy je kulturní památka:

- ve špatném technickém stavu, pokud tento stav nebyl zapříčiněn majitelem kulturní památky samotným;
- využívána a zpřístupněna nebo vystavena pro kulturně vzdělávací nebo náboženské účely;
- v pohledově významné poloze;
- ojedinělou kulturní památkou svého druhu v daném obvodu obce či kraje.

Ač by právě příspěvky na péči o kulturní památky z rozpočtů obce nebo kraje měly tvořit významnou součást financování, mnohdy tomu tak není a obcemi je upřednostňováno financování projektů, které se občanům zdají na první pohled užitečnější.

Nepřímá forma financování péče o kulturní dědictví je poskytována ve formě osvobození od daní a dalších daňových zvýhodnění. Nárok na tuto formu finanční pomoci vzniká vlastníkům památek automaticky ze zákona. Konkrétní daňová zvýhodnění vyplývají z následujících zákonů:

- **Zákon o dani z nemovitých věcí č. 338/1992 Sb.** – Od daně z nemovitosti jsou osvobozeny „*zdanitelné stavby nebo zdanitelné jednotky kulturních památek po*

provedení stavební úpravy, počínaje rokem následujícím po vydání kolaudačního souhlasu, a to na dobu 8 let“.

- **Zákon o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí č. 357/1992 Sb.**
– Od daně darovací jsou osvobozeny nemovitosti, které jsou kulturními památkami, pokud se jedná převod vlastnického práva mezi příbuznými v přímé řadě nebo mezi manžely.
- **Zákon o daních z příjmu č. 586/1992 Sb.** – Tento zákon v souvislosti s nemovitými kulturními památkami stanovuje, že roční odpis se u technického zhodnocení provedeného na nemovité kulturní památce stanoví ve výši jedné patnáctiny vstupní ceny.
- **Zákon o dani z přidané hodnoty č. 235/2004 Sb.** – Tento zákon stanovuje služby podléhající snížené sazbě daně z přidané hodnoty, mezi které patří také vstupné do historických a kulturně-vzdělávacích objektů a restaurátorské práce.

Další formou nepřímé finanční pomoci je bezplatná odborná pomoc. Tuto pomoc poskytuje Národní památkový ústav ve formě poskytování informací, pomoci s potřebnou dokumentací apod. Tato pomoc je poskytována na vyžádání vlastníka kulturní památky.

Poslední z možností financování péče o kulturní památky je využití fondů a programů Evropské unie. Žádný z těchto programů či fondů ovšem není primárně zaměřen na památkovou péči, je tedy nutné využívat některých Integrovaných operačních programů. V neposlední řadě je také možné čerpat finance z tzv. Norských fondů, což je však často problematické a časově náročné.

Institucionální zajištění ochrany kulturního dědictví

Základními orgány státní památkové péče jsou Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností, jak to vyplývá ze zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Tyto orgány dále spolupracují s dalšími odbornými organizacemi památkové péče, jako jsou Památková inspekce nebo Národní památkový ústav.

Ministerstvo kultury, konkrétně Odbor památkové péče Ministerstva kultury České republiky je centrálním orgánem státní památkové péče. Hlavní náplní činnosti je rozhodování o prohlášení a zrušení prohlášení věci za kulturní památku, zpracovávání návrhů nařízení vlády

na prohlášení národní kulturní památky, památkové rezervace a památkové zóny. Dále rozhoduje o udělení povolení k restaurování kulturních památek a k provádění archeologických výzkumů, o udělení souhlasu s vývozem kulturní památky i národní kulturní památky do zahraničí. Odbor památkové péče zpracovává koncepci rozvoje památkové péče a zřizuje programy na podporu památkové péče. Ministerstvo kultury dále řídí Národní památkový ústav. Ministerstvo je nadřazeným orgánem dalších orgánů správy památkové péče, jako jsou krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností nebo Památková inspekce.

Národní památkový ústav je státní příspěvková organizace zřízená Ministerstvem kultury České republiky. Jedním z cílů Národního památkového ústavu je bezplatné vykonávání odborných a podpůrných služeb pro orgány památkové péče. Národní památkový ústav zpracovává rozboru stavu a vývoje státní památkové péče, podklady pro prognózy, koncepce a dlouhodobé výhledy rozvoje státní památkové péče, rozpracovává teorii a metodologii státní památkové péče a metodiku společenského uplatnění kulturních památek. Národní památkový ústav slouží jako hlavní poradní orgán pro veřejnost pro otázky památkové péče. Zároveň zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky a nad jejich soustavným využíváním. V neposlední řadě Ústav sleduje kulturně výchovné využití kulturních památek a jejich propagaci a zabezpečuje zpřístupnění kulturních památek, s nimiž hospodář.

Dalším důležitým orgánem v oblasti památkové péče je **Památková inspekce**. Památková inspekce slouží jako specializovaný kontrolní orgán Ministerstva kultury České republiky. Činnost Památkové inspekce spočívá v dohledu nad dodržováním právních předpisů, týkajících se státní památkové péče a zejména pak činností spojených s ochranou a obnovou kulturních památek. Tento orgán je také pověřen provádět systematické kontroly činnosti státní správy na úseku památkové péče na krajských úřadech a plnění poradní funkce Národního památkového ústavu. Památková inspekce úzce spolupracuje se všemi orgány státní správy, kterých se památková péče jakkoliv dotýká.

2.2 Hradý a zámky v České republice

Hradý a zámky jsou nedílnou součástí kulturního cestovního ruchu. Česká republika je velice bohatá na tyto historické objekty. Hradý a zámky tvoří významnou součást krajiny a odjakživa se podílely na formování naší kultury.

Základní rozdíl mezi hradem a zámekm spočívá v jejich funkci. Jako hradý se označují opevněná panská sídla vzniklá ve středověku, jejichž funkce byla především obranná. Hradý měly v případě napadení sloužit k ochraně svých obyvatel a obyvatel přilehlých obcí. Této funkci byly také podřízeny veškeré stavební prvky hradů. Hradý bývaly stavěny především na špatně přístupných místech, jako jsou například vyvýšené kopce nebo skalnatá území. Mezi další ochranné prvky patřily například mohutné hradby, padací mosty či vodní příkopy. Z těchto důvodů byly hradý a tvrze ve své době dosti nepohodlné a nevhodné pro běžný život šlechty.

Změna ve výstavbě šlechtických sídel nastala na přelomu 15. a 16. století díky společenským a ekonomickým změnám. Velkou úlohu také sehrály tehdejší nově vzniklé technologie a způsoby válčení. Panská sídla postupně začala ztrácet svou obranou funkci. Nově měly panská sídla už jen funkci reprezentativní. Původní středověké hradý byly buď opouštěny, nebo přestavovány na honosnější sídla. Jelikož měly zámky vystavovat na obdiv bohatství svých majitelů, jednalo se o velká, velmi zdobená sídla na významných a dobře viditelných místech obce. Společně s nově vniklými zámky se začala uplatňovat také zahradnická architektura a součástí zámků tak bývají i rozsáhlé upravené parky. Za zlatou éru zámků lze považovat období baroka (17. až 18. století). V tomto období vzniklo v České republice více než 1500 zámků, které jsou rovnoměrně rozmístěny po celém území naší republiky.²⁵

Hradý a zámky prošly během let své existence několika formami vlastnictví. V České republice je otázka vlastnictví těchto kulturních objektů obzvláště problematická díky častým zásahům státu a změnám zákonů. Původními staviteli a také majiteli zámku byla nejčastěji místní šlechta. Zámky pak sloužily kromě sídla také jako správní centrum oblasti a pozemků vlastněných přímo místním panovníkem nebo šlechticem. První významnou změnu ve vlastnictví zámků tvoří až zrušení šlechtických titulů a řádů. K tomu došlo v roce 1918 při

²⁵ VLČEK, Pavel. *Encyklopedie českých zámků*. 5. vyd. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-727-7302-X.

příležitosti vzniku Československé republiky. Prováděcím předpisem byl zákon č. 61/1918 Sb. jímž se zrušují šlechtictví, řády a tituly. I po uvedení tohoto zákona v platnost ovšem většina hradů a zámků zůstala v soukromém vlastnictví. Stále častěji se ovšem začínalo objevovat také státní a municipální vlastnictví památkových objektů. Mnoho takovýchto objektů bylo obcemi či státem odkoupeno přímo od původních soukromých majitelů.²⁶ V tomto období se také ve větší míře začíná objevovat zájem veřejnosti o prohlídky dřívějších panovnických sídel.

Další významné změny ve vlastnictví hradů a zámků nastaly po druhé světové válce díky konfiskačním dekretům tehdejšího prezidenta Československé republiky Edvarda Beneše. Hradů a zámků se týkal především dekret č. 12/1945 Sb. presidenta republiky o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa. Na základě tohoto dekretu bylo do vlastnictví Československého státu převedeno 496 hradů a zámků včetně veškerých pozemků, hospodářských budov a vybavení k nim patřícím. Ještě větší počet historických objektů byl znárodněn v roce 1948 a v následujících letech s nástupem komunismu. Toto období bylo pro většinu hradů a zámků velmi nepříznivé, protože stát neměl dostatek prostředků na údržbu a provoz všech získaných objektů. Naprostá většina hradů a zámků tak chátrala nebo byla využívána některými hospodářskými a správními výbory, například zemědělskými družstvy. Toto využívání ovšem nebylo k historickým objektům vůbec šetrné. Časté byly neohleduplné stavební zásahy do památky, bourání některých částí a celkově špatná údržba svěřených budov. Mnohé zámky tak v tomto období byly nenávratně poničeny.

Se změnou poměrů v roce 1989 přišla také další legislativní změna ohledně vlastnictví památkových objektů. V platnost vešly tzv. restituční zákony, které vrátily několik desítek památkových objektů svým původním majitelům. Majiteli dalších objektů se pak stala města a obce, stejně jako před rokem 1945. V posledních letech se také čím dál častěji začínají objevovat soukromí vlastníci kulturních památek, kteří památku zpravidla odkoupili od obce či původních majitelů. Takovéto památky mohou být využívány jako soukromá sídla či sídla firem nebo slouží veřejnosti jako turistické atraktivita.

Následující tabulka zachycuje změny ve vlastnictví památkových objektů před rokem 1989 a po něm, v kterýchžto obdobích byly změny vlastnictví nejmarkantnější.

²⁶ *Zpřístupněné hrady a zámky - Národní památkový ústav* [online]. 2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-navstevniky/zpristupnene-pamatky-npu/hrady-a-zamky/>

Tabulka č. 2: Změny ve vlastnictví památkových objektů před rokem 1989 a v roce 2005²⁷

Před rokem 1989		V roce 2005	
Státní vlastnictví	93%	Státní vlastnictví	2.5%
		Obecní vlastnictví	5%
		Krajské vlastnictví	5%
		Vlastnictví neziskových organizací	0.5%
Soukromé vlastnictví	6%	Soukromé vlastnictví	85%
Církevní vlastnictví	1%	Církevní vlastnictví	2%

Jak je z tabulky patrné, největší část památkových objektů je dnes v soukromém vlastnictví. To lze rozdělit do vlastnictví dvojího typu. Jedná se buďto o restituenty nebo úplně nové majitele objektu bez předchozího vztahu k němu. Pokud o to po roce 1989 požádali, byly zámky navraceny svým původním majitelům nebo jejich potomkům. Této možnosti bylo v minulých letech hojně využíváno. Některé objekty však byly ve velmi špatném stavu a později se ukázalo, že restituenti nemají dostatečné prostředky nebo zájem na udržování nově nabyté památky. V tomto případě jsou občas památky prodávány soukromým osobám za mnohdy příznivé ceny. Problémy se pak ovšem mohou objevit v případě, že restituentů bylo v čase převodu vlastnictví více, stejně jako tomu bylo v případě zámku Olešná u Rakovníka. Ne ve všech případech je ale přístup restituentů k památce negativní. Mnoho těchto majitelů dbá na udržení tradice svých šlechtických předků a o památku řádně pečují, či jí zpřístupňují veřejnosti. Mezi takto vlastněnými a úspěšně provozovanými zámky jsou například zámek Český Šternberk, zámek Jemniště (majitel Zdeněk Sternberg) nebo hrad Kokořín (majitel Jarmil Špaček).

Dalším druhem soukromých vlastníků památek jsou zcela noví majitelé bez jakékoliv předchozí vazby na daný objekt. Mnoho takovýchto zájemců o památkové objekty se objevilo právě po roce 1989, kdy byla řada objektů nabízena k prodeji většinou za příznivé částky. Tyto objekty byly také zpravidla ve špatném stavu a vyžadovaly mnoho péče a financí k obnově. Tito noví majitelé se buďto snaží o uvedení zámku do co nejpůvodnějšího stavu a jeho

²⁷ Zdroj: OURODA, Václav. K aktuálnímu stavu a perspektivám malých šlechtických sídel v Jižních Čechách. Zprávy památkové péče. 2006, roč. 66, č. 6., zpracování tabulky vlastní

zpřístupnění veřejnosti nebo uplatňují více komerční přístup ve využití památky. Z některých památkových objektů se tak staly buďto soukromá bydlení, sídla firem nebo například ubytovací zařízení. Mezi zámky fungujícími jako tradiční atraktivita cestovního ruchu jsou například zámek Nové Hradky (majitel Petr Kučera) nebo hrad Houska (majitel Ing. Jaromír Šimonek). Zámky s novými majiteli sloužící spíše komerčním účelům jsou například zámek Dětenice (majitel Pavel Ondráček) nebo zámek Mcely (majitel Jim Cusumano).

V současné době a především v případě České republiky se dá říci, že trh cestovního ruchu je hrady a zámky nabízejícími pouze klasický prohlídkový okruh s výkladem přesycen. Svůj vlastní zpřístupněný zámek či jiný podobný historický objekt má každé větší město a jejich návštěvnost za poslední roky klesá. Je tedy stále důležitější hledat další alternativní využití prostor památky, které by ovšem nenarušilo její původní ráz a historickou hodnotu. Toto nové komerční využití by také nemělo zcela vytlačit klasické prohlídky zámku, které jsou stále pro spoustu lidí tradičním cílem cestovního ruchu. Cílem je tedy najít jakýsi vyvážený přístup k využívání památky, který respektuje její historickou hodnotu a zároveň generuje požadované zisky potřebné k její údržbě. Právě tento stav je žádoucí pro všechny vlastníky kulturních památek, v praxi tomu tak ovšem často není.

V současné době se v České republice nachází více než 300 hradů, zámků a podobných památkových objektů zpřístupněných za vstupné (poslední údaj z roku 2014 uvádí 301 takovýchto památek). Z toho 204 objektů je ve vlastnictví státu, kraje, obce nebo města, 53 ve vlastnictví podnikatelských subjektů a 51 v soukromém vlastnictví. Průměrná roční návštěvnost všech těchto objektů se v posledních několika letech pohybuje okolo 11 milionů návštěvníků.²⁸ Následující tabulka zobrazuje počty hradů a zámků a jejich návštěvnost v jednotlivých krajích České republiky.

²⁸ Kultura České republiky v číslech: Vybrané údaje ze statistických šetření [online]. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2015 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/1_Kultura-v-%C4%8D%C3%ADslech_2015_web.pdf

Tabulka č. 3: Počty hradů a zámků v jednotlivých krajích České republiky a jejich návštěvnost za rok 2014²⁹

Kraj	Počet hradů, zámků a ostatních památek	Počet návštěvníků památkových objektů
Hlavní město Praha	10	2 624 804
Středočeský kraj	25	1 008 614
Jihočeský kraj	18	1 097 512
Plzeňský kraj	17	330 263
Karlovarský kraj	5	111 018
Ústecký kraj	34	362 880
Liberecký kraj	12	509 112
Královéhradecký kraj	11	275 217
Pardubický kraj	8	276 165
Kraj Vysočina	12	253 804
Jihomoravský kraj	23	815 709
Olomoucký kraj	9	263 371
Zlínský kraj	10	337 223
Moravskoslezský kraj	10	121 469

Následující tabulka zobrazuje nejnavštěvovanější hrady a zámky v České republice za rok 2014. Mezi nejnavštěvovanější hrady a zámky patří především zámky zapsané na Seznamu UNESCO a pražské hrady a zámky. Nejčastěji se zde také objevují zámky ve státním vlastnictví. Spíše výjimkou je zde zámek Loučeň, který je v soukromém vlastnictví a kromě klasických prohlídek se věnuje mnohým dalším podnikatelským aktivitám.

²⁹ Zdroj: Základní statistické údaje o kultuře v České republice . [online]. Praha: NIPOS - Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Centrum informací a statistik kultury, 2010- [cit. 2016-04-14]. ISBN 978-80-7068-293-7., zpracování tabulky vlastní

Tabulka č. 4: Nejnavštěvovanější hrady a zámky v České republice za rok 2014³⁰

Pořadí	Památka	Počet návštěvníků
1.	Pražský hrad	1 618 983
2.	Zámek Lednice	378 094
3.	Státní hrad a zámek Český Krumlov	367 629
4.	Státní zámek Hluboká	263 519
5.	Průhonický park a zámek	242 500
6.	Státní hrad Karlštejn	210 684
7.	Zámek Loučeň	168 677
8.	Státní zámek Konopiště	162 607
9.	Slezskostravský hrad	138 964
10.	Státní zámek a zahrady Kroměříž	130 308

³⁰ Zdroj: Základní statistické údaje o kultuře v České republice . [online]. Praha: NIPOS - Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Centrum informací a statistik kultury, 2010- [cit. 2016-04-14]. ISBN 978-80-7068-293-7., zpracování tabulky vlastní

3 Cestovní ruch České republiky

Jak již bylo řečeno v předchozích kapitolách, cestovní ruch má velký význam pro společnost i pro stát. Stejně tak je tomu i v případě České republiky. Cestovní ruch je v České republice již tradičním odvětvím ekonomiky a stejně tak je i pevnou součástí života jejích obyvatel. Vysokou měrou se zde uplatňuje domácí cestovní ruch, ale i příjezdový a výjezdový cestovní ruch.

Nejsnáze měřitelný dopad cestovního ruchu je v oblasti ekonomie. V této oblasti jsou nejsnáze zaznamenatelné a sledovatelné statistiky. Cestovní ruch lze zařadit do oblasti služeb, které v České republice tvoří přibližně 39% HDP.

V České republice se cestovní ruch podílí na tvorbě HDP přibližně 2,6%.³¹ Tento podíl měl v posledních deseti letech spíše klesající tendenci. Celkový hrubý domácí produkt vytvořený cestovním ruchem v roce 2012 byl 102 631 milionů Kč. V absolutní hodnotě je tento údaj za posledních několik let spíše stabilní, což vysvětluje klesající podíl cestovního ruchu na HDP.

Česká republika má tradičně kladné saldo cestovního ruchu. To znamená, že příjmy z cestovního ruchu jsou vyšší než výdaje jejích obyvatel na něj. V roce 2012 byly příjmy z cestovního ruchu přibližně 118 956 milionů Kč. V těchto příjmech je zahrnuta pouze spotřeba příjezdového cestovního ruchu. Největší část této spotřeby tvoří turisté (přibližně 70%), dále jednodenní návštěvníci a tranzitující. Nevyšší výdaje vydávají návštěvníci České republiky na služby osobní dopravy, dále na ubytovací služby a stravovací služby. Podíly těchto jednotlivých složek jsou však podobné, a to přibližně 18%.

Celkem Českou republiku navštívilo v roce 2012 přibližně 24 066 000 návštěvníků, z toho 14 605 000 jednodenních. Průměrná délka pobytu návštěvníků v České republice je přibližně 2,8 nocí, což je méně než světový průměr.

Významný je v České republice také domácí cestovní ruch. Celkem se domácího cestovního ruchu v roce 2012 zúčastnilo 76 328 000 návštěvníků, z toho přibližně 47 109 000 jednodenních. Průměrná délka přenocování je v tomto případě o něco delší, a to přibližně 2,9 nocí. Celkové příjmy z domácího cestovního ruchu jsou přibližně 91 727 milionů Kč.

³¹ Satelitní účet cestovního ruchu, údaj z roku 2012

Celková návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení v celé České republice je přibližně 15 407 671 návštěvníků. Zdaleka nejnavštěvovanějším krajem je hlavní město Praha. Každý rok navštíví Prahu téměř 6 000 000 návštěvníků, z toho naprostá většina cizinců. Tyto návštěvníci tvoří přibližně jednu třetinu všech návštěvníků České republiky. Další hojně navštěvované kraje jsou Jihomoravský kraj, Jihočeský a Královéhradecký kraj. Zde už ovšem většinu návštěvníků tvoří rezidenti. Region Rakovnícko se nachází ve Středočeském kraji, který je pátým nejnavštěvovanějším krajem České republiky s celkovým počtem 820 141 návštěvníků.³² Celkovou návštěvnost jednotlivých krajů České republiky lze nalézt v příloze č. 4.

Nejčastější motivy návštěvy České republiky jsou³³:

- Rekreační, dovolená, volný čas, poznávání - 54 %
- Návštěvy příbuzných a známých - 18 %
- Obchodní cesta - 11 %
- Návštěva sportovní, kulturní akce, festivalu - 6 %
- Aktivní dovolená (turistika, sport) - 5 %
- Účast na kongresu, semináři, veletrhu - 2 %
- Zdravotní pobyt, léčení v lázních - 2 %
- Nákupy - 2 %

Následující tabulka zobrazuje deset nejvíce navštěvovaných turistických atraktivit v České republice za rok 2014. Je samozřejmé, že mezi nejnavštěvovanějšími památkami se často vyskytují právě ty pražské. Je zde také patrný vysoký zájem o kulturní a historické památky. Zvláštní pozornosti se v České republice těší také zoologické zahrady, z nichž právě tu pražskou lze zařadit mezi nejlepší zoologické zahrady na světě.

³² Satelitní účet cestovního ruchu, údaje z roku 2013

³³ Charakteristika a význam cestovního ruchu v Česku. Czech Tourism [online]. 2009 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://old.czechtourism.cz/didakticke-podklady/1-charakteristika-a-vyznam-cestovniho-ruchu-v-cesku/>

Tabulka č. 5: Nejnavštěvovanější turistické atraktivity České republiky v roce 2014³⁴

Pořadí	Turistický cíl	Počet návštěvníků v tisících
1.	Pražský hrad	1 799,3
2.	Zoologická zahrada Praha	1 382,2
3.	Aqua Palace Praha	845,3
4.	Dolní oblast Vítkovic, Landek Park, Ostrava	808,9
5.	Staroměstská radnice	739,8
6.	Pivovary Plzeňský Prazdroj, Gambrinus, Pivovarské muzeum a podzemí v Plzni	600,0
7.	Zoologická zahrada Zlín (Lešná)	585,1
8.	Židovské muzeum v Praze	580,0
9.	Petřínská rozhledna	557,4
10.	Zoologická zahrada Ostrava	540,5

3.1 Kulturní cestovní ruch v České republice

Česká republika je zemí poměrně bohatou na kulturní památky, a tudíž je zde kulturně zaměřený cestovní ruch velmi populární. V České republice se nachází více než 38 000 nemovitých kulturních památek, což je přibližně 3,7 památek na 1000 obyvatel. Toto číslo je srovnatelné například s Nizozemím či Velkou Británií.³⁵

Nejvýznamnější součástí a předpokladem pro kulturně-poznávací cestovní ruch jsou kulturní atraktivity cestovního ruchu, a to především kulturní památky a kulturní akce. Právě v oblastech bohatých na kulturně-historické památky je tento druh cestovního ruchu koncentrován. Historické památky jsou také významnými pořadateli a místy konání kulturních akcí, autentických pro danou oblast a její tradice a kulturu. V České republice se takovéto

³⁴ Zdroj: Nejnavštěvovanější turistické cíle roku 2014. Czech Tourism [online]. 2015 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-media/tiskove-zpravy/nejnavstevovanejsi-turisticke-cile-roku-2014/>, zpracování tabulky vlastní

³⁵ KESNER, Ladislav. Marketing a management muzeí a památek. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 304 s. ISBN 80-247-1104-4.

atraktivitu tradičně neobjevují osamoceně, ale jsou koncentrovány v městech a sídlech většího významu. Celkem se v naší republice nachází 40 městských památkových rezervací, 253 městských památkových zón, 61 vesnických památkových rezervací, 211 vesnických památkových zón a 8 archeologických památkových rezervací. Historická města a sídla jsou také nejčastěji uváděny jako hlavní cíl zahraničních návštěvníků České republiky. Nejvýznamnější podíl na návštěvnosti má v tomto případě hlavní město Praha, kterou navštíví až 80% zahraničních návštěvníků. Dalšími významnými kulturně-historickými centry přitahujícími pozornost turistů jsou města zapsaná na Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO (Český Krumlov, Kutná Hora, Telč). Především domácí cestovní ruch pak přitahuje tradiční lázeňská města Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně.

Následující tabulka zobrazuje silné stránky kulturního sektoru České republiky a zároveň některé problémy, které se k nim vážou.

Tabulka č. 6: Přehled vybraných silných a slabých stránek kulturního sektoru České republiky³⁶

Silné stránky	Slabé stránky
Bohaté kulturní a historické dědictví	Celkově špatný stav kulturního dědictví
Přirozená integrace kulturního dědictví v rámci kulturní identity	Jednostranné nadměrné využívání omezeného okruhu historických památek
Tvůrčí potenciál a dlouhodobá tradice v mnoha oborech umělecké činnosti a kulturní produkce	Nedostatečně využitý potenciál řady kulturních zdrojů
Rozvinutá infrastruktura kulturního průmyslu	Zanedbaná kulturní infrastruktura a špatná úroveň služeb poskytovaných kulturními institucemi
Kvalita lidských zdrojů v kulturních institucích	Nedostatečná spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem i mezi jednotlivými subjekty kulturní sféry
	Zpravidla špatné marketingové řízení kulturního dědictví

³⁶ Zdroj: KESNER, Ladislav. Marketing a management muzeí a památek. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 304 s. ISBN 80-247-1104-4., zpracování tabulky vlastní

	Problémové financování kulturních organizací z veřejných rozpočtů a jiných zdrojů
--	---

Fakt, že je Česká republika oblíbeným cílem kulturně-poznávacího cestovního ruchu dokazují i výsledky šetření provedeného Českou centrálou cestovního ruchu v roce 1998. Jako hlavní důvody pro návštěvu České republiky uváděli cizinci nejčastěji tyto důvody:

- Historická města – 72,8%
- Poznávání života a mentality země – 66%
- Hrady a zámky – 62,4%
- Krajina a příroda – 62,1%
- Kontakty s lidmi – 60,3%
- Příležitost k zábavě – 58,4%
- Kulturní nabídka – 52,8%
- Česká kuchyně – 41,5%

Z výsledků tohoto a podobných šetření pak vychází také primární zaměření propagace České republiky jako kulturní destinace s bohatou historií. Až jako sekundární produkty jsou prezentovány přírodní bohatství a aktivní dovolená, případně také lázeňství.

České republice vzrůstá v oblasti kulturního cestovního ruchu konkurence nejenom okolních evropských států. Tento problém je výraznější právě od vstupu České republiky do Evropské unie a Schengenského prostoru. Mezi konkurenční výhody jiných kulturních destinací patří například lepší organizace podpory kulturně-historických památek, efektivnější využívání podpory a programů Evropské unie nebo různorodější pojetí nabídky kulturních destinací. Praha se tedy mohou stát konkurenty i méně tradiční kulturní destinace s menší nabídkou kulturně-historických památek, které se propagují jako destinace s komplexní nabídkou služeb a atraktivit. Současné návštěvníky kromě tradičních kulturně-historickým památek přitahují také netradiční zážitky a alternativní možnosti vyžití. Tento aspekt ovšem v marketingové prezentaci České republiky často chybí.

3.1 Cestovní ruch Středočeského kraje

Středočeský kraj není tradičním cílem příjezdového cestovního ruchu. V tomto ohledu těžší spíše z blízkosti Prahy, která je cílem převážné většiny zahraničních návštěvníků. Středočeský kraj je cílem spíše domácího cestovního ruchu. Často se zde uplatňuje „příměstský“ cestovní ruch neboli krátké výlety z velkých měst do přírody. Právě pro tento typ cestovního ruchu má kraj ideální podmínky. Naprostou většinu kraje zaujímá přírodní a venkovská krajina. I z tohoto důvodu se zde nejčastěji uplatňuje pěší turistika a cykloturistika. Tomu odpovídá i kvalitní turistické značení, které kraj hustě pokrývá.³⁷

Středočeský kraj je významný především svým přírodním bohatstvím. Nachází se zde několik velkoplošně chráněných území, jako jsou například chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, Český kras, Kokořínsko, Český ráj a Blaník. Společně svou rozlohou zaujímají téměř 8% rozlohy kraje. K tomu se na území kraje nachází celkem 223 maloplošných zvláště chráněných území. Význam kulturně-poznávacího cestovního ruchu je zde také nezanedbatelný. Na území kraje se nachází jen jedna památka zapsaná na seznamu světového dědictví UNESCO, a to historické jádro města Kutná Hora. Dále se ve Středočeském kraji nachází množství významných hradů a zámků (například zámky Veltrusy, Hořovice, Konopiště a hrady Točnick a Žebrák, Karlštejn, Kokořín).³⁸

Podle počtu návštěvníků v hromadných ubytovacích zařízeních se jedná o kraj s průměrnou návštěvností v porovnání s ostatními kraji. Na celkové návštěvnosti České republiky se Středočeský kraj podílí přibližně pěti procenty. Za rok 2014 to bylo konkrétně 807 738 návštěvníků. Přibližně čtvrtina z toho byli cizinci, nejčastěji občané Německa, Slovenska a Polska. Průměrná délka přenocování je v tomto kraji pouze 2,47 noci, což je třetí nejkratší z České republiky.³⁹

³⁷ Charakteristika a hodnocení potenciálu cestovního ruchu Středočeského kraje a jeho subregionů. COT business [online]. 2016 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.icot.cz/charakteristika-a-hodnoceni-potencialu-cestovniho-ruchu-stredoceskeho-kraje-a-jeho-subregionu/>

³⁸ VYSTOUPIL, Jiří a Martin ŠAUER. Geografie cestovního ruchu České republiky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 315 s. ISBN 978-807-3803-407.

³⁹ Cestovní ruch ve Středočeském kraji v roce 2014. Český statistický úřad [online]. 2015 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/cestovni-ruch-ve-stredoceskem-kraji-v-roce-2014>

3.2 Cestovní ruch oblasti Rakovnicko

Rakovnicko (geograficky se shoduje s okresem Rakovník) je region nacházející se v západním cípu Středních Čech, konkrétně v turistickém regionu Střední Čechy – Západ. Jeho nejvýznamnějším centrem, jak již název vypovídá, je město Rakovník. Dalšími významnými správními centry oblasti jsou Jesenice, Nové Strašecí a Křivoklát. Celkem se na území Rakovnicka nachází 83 obcí. Rozloha tohoto okresu je 896,3 km² a počet obyvatel přibližně 55 329. Průměrná hustota zalidnění je zde 63 obyvatel na km², což je méně než poloviční průměrná hustota zalidnění České republiky. Více než polovinu rozlohy okresu tvoří zemědělská půda a přibližně 37,6% půdy je zalesněné. Míra nezaměstnanosti v regionu je průměrná (7,97%). Nejvýznamnější je v oblasti průmysl chemický a keramický, v oblasti zemědělství pak převažuje pěstování chmele.⁴⁰ Povrch Rakovnicka tvoří převážně mírně zvlněné plošiny a pahorkatiny. Na severu je to pahorkatina Džbán, ve středu Rakovnická pánev, na západě, jihu a východě Rakovnická plošina a na jihovýchodě Křivoklátská vrchovina.

⁴⁰ Český statistický úřad, údaje z roku 2013

Obrázek č. 1: Mapa Rakovníka, rozdělení podle správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem⁴¹



Cestovní ruch je pro region významným zdrojem příjmů. Je zde naprosto převažující domácí cestovní ruch. Typické formy cestovního ruchu jsou přírodně orientované a kulturně historický cestovní ruch.

Selektivní předpoklady

Region Rakovnícko je tradičně cílem spíše domácího cestovního ruchu. Zahraniční návštěvníci, pokud region navštíví, se zpravidla koncentrují do nejznámějších památek, jako je hrad Křivoklát nebo Královský pivovar Krušovice. Jedná se však většinou o jednodenní návštěvu a tudíž jsou příjmy oblasti ze zahraničního turismu jen malé. Tato situace může být také částečně zapříčiněna tím, že region není na příliv zahraničních návštěvníků připraven a většina zařízení sloužících cestovnímu ruchu operuje pouze v českém jazyce. Výjimkou jsou

⁴¹ Zdroj: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Rakovnícko 2014 - 2020 [online]. Rakovnícko o. 2014 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/fc0e1eeb-6685-4343-b075-2da0fb115306/strategie_navrh_final.pdf

pouze již zmiňovaný hrad Krivoklát a Královský pivovar Krušovice. Hlavním příjmem z cestovního ruchu tedy zůstávají čeští návštěvníci. Příjmy z cestovního ruchu odrážejí aktuální stav české ekonomiky a proporcionálně jsou srovnatelné se stavem celé České republiky.⁴²

Realizační předpoklady⁴³

Infrastruktura regionu je pro cestovní ruch příznivá. Region je snadno přístupný autem i veřejnou hromadnou dopravou. Rakovnickem prochází rychlostní silnice R6. Nejvýznamnější železniční trať je trať 120 vedoucí z Rakovníka přes Kladno do Prahy.

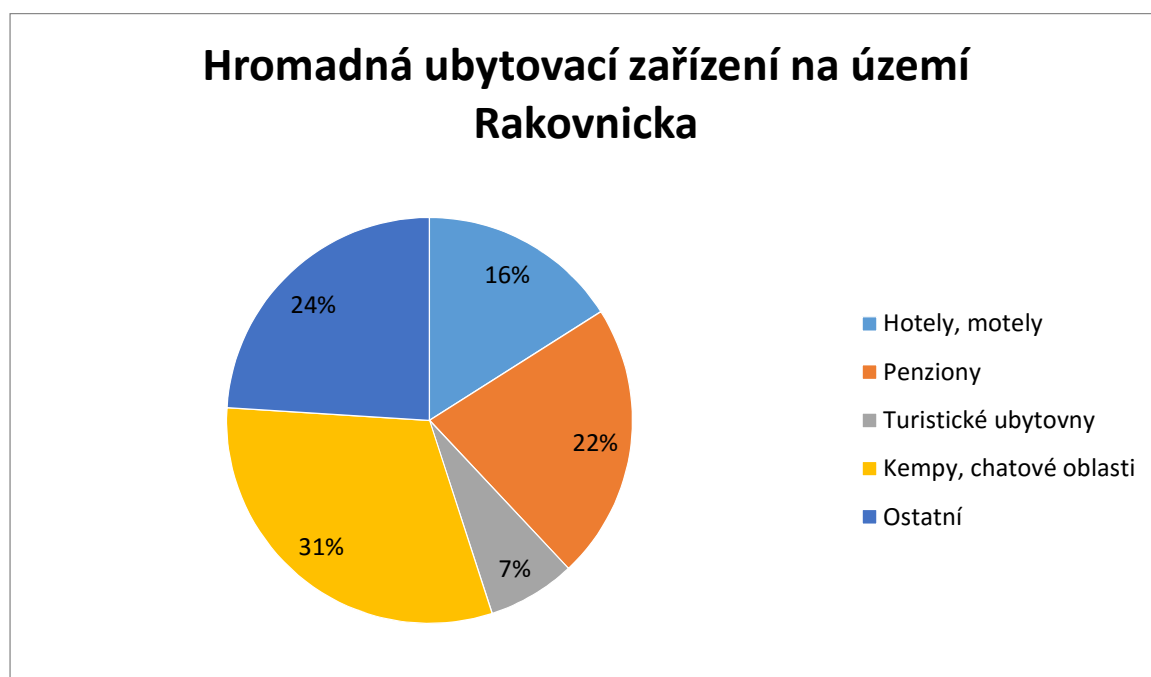
Na území Rakovnicka se nachází 78 hromadných ubytovacích zařízení s celkovou kapacitou 3 058 lůžek. Následující graf zobrazuje podíl jednotlivých typů ubytovacích zařízení na celkové kapacitě. Jak již bylo zmíněno, je zde silné zastoupení chatových oblastí a kempů, které dohromady tvoří přibližně 31% z celkové kapacity. Samostatnou kategorií, která není statisticky sledována, je ubytování v soukromí. I tento typ ubytování je na Rakovnicku zastoupen. Podle posledního šetření, provedeného v roce 2007, se na území Rakovnicka nachází 42 takovýchto zařízení s celkovou kapacitou 398 lůžek.⁴⁴ Celkově jsou však ubytovací zařízení rozmístěna po Rakovnicku velmi nerovnoměrně. Naprostá většina kapacity se nachází na západě a jihovýchodě území, tedy v okolí obcí Jesenice a Roztoky.

⁴² Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Rakovnicko 2014 - 2020 [online]. Rakovnicko o. p. s., 2014 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/fc0e1eeb-6685-4343-b075-2da0fb115306/strategie_navrh_final.pdf

⁴³ Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Rakovnicko 2014 - 2020 [online]. Rakovnicko o. p. s., 2014 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/fc0e1eeb-6685-4343-b075-2da0fb115306/strategie_navrh_final.pdf

⁴⁴ Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Rakovnicko 2014 - 2020 [online]. Rakovnicko o. p. s., 2014 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/fc0e1eeb-6685-4343-b075-2da0fb115306/strategie_navrh_final.pdf

Graf č. 1: Hromadná ubytovací zařízení na území Rakovnicka k 31. 12. 2012⁴⁵



Region Rakovnicko má dobré přírodní podmínky pro venkovní sporty, chybí zde však potřebná infrastruktura. V přijatelném stavu jsou pouze turistické trasy, kterých je na území rozvinutá síť včetně množství naučných stezek. Těch se zde podle posledního šetření nachází 16. V horším stavu se nacházejí místní cyklostezky, které jsou spíše útržkovité, nenavazují na sebe a často jsou špatně značené. Celkem je na území Rakovnicka vyznačeno více než 300 km cyklotras. Z významných cyklotras, procházejících Rakovnickem, lze jmenovat například jednu z tras Greenways (Praha – Vídeň) nebo trasu Po stopách Českých králů.⁴⁶ Nedostatečně vybavená je i vodácká trasa na řece Berounce (Zvíkovec – Račice nad Berounkou). Dříve oblíbená rekreační oblast Jesenice u Velkého rybníku je dnes také neudržovaná a nenabízí potřebné sportovní vyžití. Na Rakovnicku se také nachází golfové hřiště v Podbořánkách, které má ovšem velmi malou návštěvnost zejména kvůli nízké kvalitě a vysoké konkurenci v okolí.

Největším problémem Rakovnicka v oblasti cestovního ruchu je absence jakékoliv společné značky, pod kterou by oblast mohla být propagována. Naprosto zde také chybí

⁴⁵ Zdroj: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Rakovnicko 2014 - 2020 [online]. Rakovnicko o. p. s., 2014 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/fc0e1eeb-6685-4343-b075-2da0fb115306/strategie_navrh_final.pdf, zpracování grafu vlastní

⁴⁶ Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Rakovnicko 2014 - 2020 [online]. Rakovnicko o. p. s., 2014 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/fc0e1eeb-6685-4343-b075-2da0fb115306/strategie_navrh_final.pdf

spolupráce jednotlivých poskytovatelů služeb v oblasti cestovního ruchu. Propagovány jsou jen jednotlivé atraktivita samostatně a často je kvalita této propagace sporná. Rakovnicko je tak většinou vnímáno jen jako převážně zemědělská oblast a ne jako atraktivní turistická destinace.

Lokalizační předpoklady

Rakovnický okres má velké přírodní bohatství. Nachází se zde chráněná krajinná oblast Křivoklátsko, která je významná svým přírodním bohatstvím, jeho rozmanitostí a zachovalostí. Křivoklátsko je zároveň biosférickou rezervací UNESCO. V této oblasti se nachází množství pěších a cyklostezek a je tudíž častým cílem mnoha turistů z okolí. Dále se na Rakovnicku nachází 4 národní přírodní rezervace (Týřov, Vůznice, Velká Pleš a Pochválovská stráň), 10 přírodních památek a 21 přírodních rezervací. Celkem zabírají chráněná území plochu 33 309 km². V oblasti se také vyskytuje množství přírodních rybníků, které byly v minulosti hojně využívány k rekreaci. Tato tradice však již dnes nepokračuje a většina rekreačních zařízení tohoto druhu zanikla. Dodnes funkční zůstává jen rekreační oblast Jesenicko u Velkého rybníka, kde je vysoký potenciál pro vodní sporty.⁴⁷ V této oblasti je také velmi silná tradice individuální rekreace, nachází se zde velké množství soukromých rekreačních objektů. Z charakteru tohoto typu rekreace však vyplývá využitelnost pouze v sezónních měsících od května do září.

CHKO Křivoklátsko lze považovat za nejvýznamnější cíl cestovního ruchu v oblasti Rakovnicka. Chráněná krajinná oblast se nachází na pomezí Středočeského a Západočeského kraje. Její rozloha je přibližně 630 km². Nejvýznamnějším střediskem v oblasti je Zbečno. Dále se na území Křivoklátska nachází 4 národní přírodní rezervace, 16 přírodních rezervací a 6 přírodních památek. CHKO Křivoklátsko je již několik let součástí sporů o vyhlášení nového národního parku na jeho území. Kvůli tlaku několika zainteresovaných skupin nebyla tato otázka dosud uspokojivě vyřešena a návrh na vyhlášení Národního parku Křivoklátsko byl již několikrát odložen.

⁴⁷ Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Rakovnicko 2014 - 2020 [online]. Rakovnicko o. p. s., 2014 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/fc0e1eeb-6685-4343-b075-2da0fb115306/strategie_navrh_final.pdf

Jak je vidět na obrázku v příloze č. 5, Rakovnicko není příliš bohaté na historické kulturní památky. Na mapě jsou konkrétně vyznačeny počty hradů a zámků v jednotlivých oblastech Rakovnicka. I přesto se zde nachází několik kulturních památek s národním významem. Celkem se zde nachází 244 chráněných památkových objektů. Jen v samotném Rakovníku se nachází 36 nemovitých kulturních památek. V obci Olešná, kde se také nachází stejnojmenný zámek, je registrováno dalších 5 nemovitých památek.⁴⁸ Problémem území je v tomto ohledu zanedbaný vzhled některých obcí, především v oblasti bývalých Sudet, které tvoří téměř jednu pětinu území. Nejvýznamnější památkou Rakovnicka, která přitahuje nejvíce návštěvníků, je národní kulturní památka hrad Křivoklát, který každoročně navštíví více než sto tisíc návštěvníků.⁴⁹ Hrad je návštěvníkům otevřen celoročně a díky své výhodné poloze a popularitě slouží jako jakási brána do regionu Rakovnicko, odkud mohou být návštěvníci směřováni za dalšími atraktivitami cestovního ruchu. Další významné kulturně-historické památky v regionu jsou například Železniční muzeum Lužná u Rakovníka, Muzejní železnice Kolečovka, hrančírna Mutějovice, městská památková zóna Rakovník nebo Hamousův statek Zbečno. Region Rakovnicko také může těžit ze jmen známých historických osobností, které jsou s oblastí spojeny. Jedná se například o Otu Pavla, Karla Buriana, Jana Husa a Jaroslava Vrchlického.

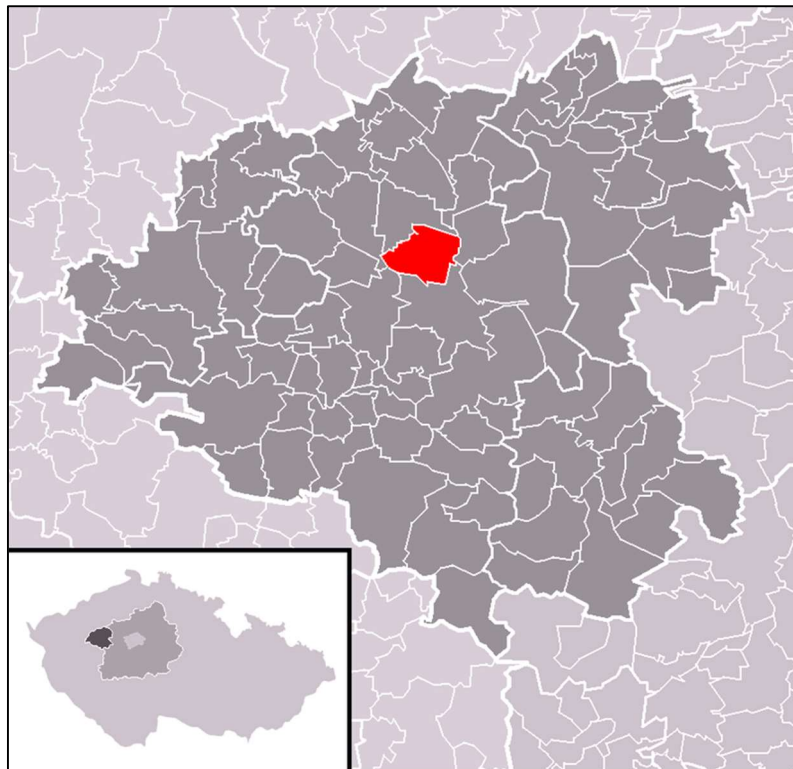
Jak již bylo uvedeno, na území Rakovnicka se nachází jen velmi malé množství hradů a zámků. Konkrétně zámků se zde nachází pouze třináct včetně zámku Olešná. Naprostá většina z těchto zámků ovšem není přístupná veřejnosti a buďto slouží jiným účelům nebo je bez využití a chátrá. Tento naprostý nedostatek veřejně přístupných zámků může být pro zámek Olešná výhodou, byl by tak jedinným typem památky svého druhu v oblasti. Strategická je také jeho poloha v srdci regionu, poblíž města Rakovník.

⁴⁸ Ústřední seznam kulturních památek ČR

⁴⁹ Návštěvnost památek 2014 [online]. NIPOS, 2013 [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/PAMATKY_navstevnost_2014.pdf

4 Zámek Olešná u Rakovníka

Obrázek č. 2: Umístění obce Olešná na mapě České republiky⁵⁰



Zámek Olešná se nachází na území stejnojmenné obce v okrese Rakovník, přibližně 4,5 km od Rakovníka. Obec se rozkládá na ploše 10,88 km² a má přibližně 575 obyvatel.⁵¹ Zámek Olešná stojí přímo v centru obce, v blízkosti návsi. Mezi další nemovité památky v obci patří kromě zámku také kostel Sv. Martina, socha Sv. Josefa, sloup se sochou Panny Marie s Jezulátkem, sloup se sochou Sv. Jana Nepomuckého a sloup se sousoším Piety.⁵²

⁵⁰ Zdroj: Olešná (okres Rakovník). In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2015 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Ole%C5%A1n%C3%A1_\(okres_Rakovn%C3%ADk\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ole%C5%A1n%C3%A1_(okres_Rakovn%C3%ADk))

⁵¹ Obec Olešná: Oficiální stránky obce Olešná [online]. 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.obec-olesna.cz/>

⁵² MonumNet [online]. Národní památkový ústav, 2015 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>

4.1 Historie zámku

První zmínky o obci Olešná pocházejí již z roku 1353, kdy se její pozemky snažil Karel IV. vyměnit s misionáři při Svatovítském chrámu. V té době náležela obec ke Křivoklátskému panství. Zamýšlená výměna se však nepodařila a tak roku 1478 přechází ves do vlastnictví Jiříka Bírky z Násilé. Ten roku 1507 nechává ve vsi vystavět dvůr s tvrzí. Po jeho smrti přecházejí pozemky i s tvrzí na jeho syny, kteří je ovšem roku 1530 prodávají Janu Šlovskému ze Šlovic, který je od té doby zván z Olešné. Ten si díky vysokému postavení a vysokým příjmům mohl dovolit přebudovat tvrz na renesanční zámek. Roku 1573, po Šlovského smrti, je panství rozděleno rovným dílem mezi jeho dva syny. Posledním majitelem zámku z tohoto rodu je Adam ze Šlovic, který umírá roku 1616 a zámek odkazuje své manželce Kateřině Rozině, rozené z Renšperka. V následujících letech se majitelé zámku rychle střídali, každý zámek vlastnil jen několik let. Za zmínku stojí až Marie Anna z Mollart, která zámek vlastnila mezi lety 1750 a 1760. V jejím vlastnictví zámek prodělal kompletní barokní přestavbu podle vzoru schönbrunského zámku ve Vídni. S úpravami zámku a jeho okolí dále pokračuje jeho následující majitel Jan Štěpán Meraviglia Grivelli (od roku 1776). Ten k zámku přidává také francouzskou zahradu s parkem. Od roku 1838 se Olešná opět stává součástí Křivoklátského panství, v té době patřící Karlovi Egonu Fürstenberkovi. Od té doby slouží zámek jen jako ubytovna česáčů a skladiště chmele. Roku 1918 získává Olešnou i se zámek město Rakovník. Město ovšem kvůli nedostatku financí zámek i s přilehlými pozemky v roce 1934 opět prodává panu Ing. Karlu Gallerovi, generálnímu řediteli České uhelné společnosti v Praze. Po jeho smrti byl zámek převeden na jeho bratra a roku 1948 na základě tzv. Benešových dekretů znárodněn. Od roku 1948 pak budova zámku sloužila jako Strojní a traktorová stanice okresu Rakovník. Po roce 1989 byl objekt zámku i s přilehlými pozemky a hospodářskými budovami v rámci restitucí navrácen potomkům původních majitelů, rodině Gallerů, kterých je v současné době celkem 11 a mnozí z nich žijí trvale v zahraničí a o osud památky nejevili žádný zájem. V jejich majetku byl zámek až do roku 2013, kdy ho zakoupili jeho současní majitelé Pavel a Martina Zálešákovi.⁵³

⁵³ Středočeské zámky: Zámek Olešná [online]. 2015 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.stredoceske-zamky.cz/zamekolesna.html>

4.2 Popis zámku

Budova zámku má půdorys ve tvaru písmene H. Její přední strana má tři okenní osy a křídla čtyři, podélné strany mají devět okenních os. Do zámku vedou uprostřed tři klenuté vchody, prostřední největší, boční o něco menší. Průčelí zámku (viz příloha č. 7) tvoří v prvním patře tři velká klenutá okna. Prostřední okno je zdobeno kamenným znakem rodu Meravigliů. Nad prostředním vchodem vystupuje balkónek s empírovou mříží. Zbytek průčelí je v čistě barokním stylu. První patro je v průčelí zámku zakončeno rovným trojbokým štítem, v jehož středu bývaly hodiny. V současné době se zde již hodiny nenachází, jejich umístění je však stále patrné. Před vchodem do zámku se nachází malé dlážděné nádvoří, z obou stran zčásti uzavřené nízkým zábradlíčkem. V přízemí je fasáda zámku zdobena rustikou z vodorovných pásů.

Střechu zámku tvoří mansardový krov. Střecha je krytá taškami a má mnoho vikýřů. Střecha není ve špatném stavu, je pouze zanedbaná. Střešní tašky na mnoha místech chybí a v pravé části zámku se střecha propadá. Původní krovy jsou ovšem stále v přijatelném stavu.

Za vchodem do zámku je úzká chodba, z níž vede široké trojramenné schodiště do prvního patra. Schodiště je na podestě zdobeno třemi vysokými okny, která vedou z velkého vstupního pokoje ve střední části zámku. Schodiště je lemováno zábradlím složeným ze čtyřbokých kuželek. Po obou stranách schodiště jsou ve stěnách výklenky, kde dříve mohly stát sochy. V prostřední části schodiště, mezi oběma rameny se nachází vstup do sklepa. V současné době pouze nízké sklepní dveře skrývající schody do sklepa. Podsklepená byla původně celá plocha zámku, včetně několika podzemních chodeb, které sklepení zámku propojovaly se správními budovami a nedalekým pivovarem. Tyto chodby byly již v minulosti z velké části zavaleny a přesná poloha některých z nich již dnes není známá. Stejně tak některé části zámeckého sklepení jsou v současné době zavalené a nepřístupné. Přední část sklepení, která je v současnosti přístupná, je v dobrém stavu, není zde vlhkost, která by stavbu ohrožovala. Sklepení má krásné barokní klenuté stropy a kromě hlavního vchodu bylo přístupné i ze zadní strany zámku.

Pro lepší představu o tvaru zámecké budovy a půdorysu jednotlivých místností je možné v příloze č. 6 nalézt stavební plány přízemí a prvního patra budovy. Tyto plány obsahují i některé pozdější stavební úpravy a odpovídají současnému vzhledu interiérů zámku.

Přízemí zámku sloužilo původně jako správní místnosti, kanceláře a technické zázemí. Místnosti zde tudíž nejsou tak rozlehlé a zdobené jako v prvním patře. Celkem se zde nachází

patnáct místností včetně malých chodeb spojujících jednotlivé části zámku. Pozdější stavební úpravy v této části zámku probíhaly pouze v pravém křídle a jen v několika zadních místnostech.

První patro zámku dříve sloužilo jako obytná a reprezentativní část. Nacházelo se zde šestnáct místností, z čehož čtyři sloužily reprezentativním účelům a jedna, s okny vedoucími na schodiště, jako přijímací. Tyto čtyři reprezentativní místnosti pochází již z původního zámku z 16. století a byly nejkrásněji zdobené. Tato výzdoba se částečně zachovala na nástropních freskách. Jídelna v severozápadní části zámku byla v rozích zdobena čtyřmi kruhovými medailony s nahými ženskými postavami, andílky nesoucími dubové festony a dvěma orly s roztaženými křídly. Všechny tyto fresky rámuji obdélníkový prostor, kde visíval obraz zobrazující únos Proserpiny. Vchod do tohoto pokoje je zdoben dvěma barokními štíty pod korunou. V jednom z nich je namalován znak hrabat Meravigliů-Crivelli z poloviny 18. století a v druhém iniciály E. T. M. a C. (viz příloha č. 8). Dalším pokojem s dochovanými nástropními freskami je pokoj sousedící severně s jídelnou. Zde byly fresky ovšem částečně narušeny později přistavěnou příčkou dělící pokoj na dvě samostatné místnosti. Freska byla zdobena andílky, nahými dívčími postavami a akantovými listy a původně obepínala obraz zobrazující tančící pastýřky. Východně od tohoto pokoje je bývalý salón. Strop tohoto salónu zdobí freska zobrazující peroucí se andělíčky, akantové listové a mušle. Kromě nástropní fresky byl pokoj vyzdoben také štukovými svislými festony podél oken a ostěním nad krbem zobrazujícím hrabčím korunu a dva andělíčky. Podoba obrazů, které visívaly v centru těchto fresek, dnes již bohužel není známá nebo byly poničeny k nepoznání. Poledním pokojem se zachovanou štukovou výzdobou je druhý salón, východně sousedící s předsílem. Štuková výzdoba byla v tomto pokoji ze všech nejbohatší. Výzdobu tvořilo šest medailonů zobrazujících fantaskní scény s vílami, fauny a divoženkami. Prostor mezi těmito medailony vyplňuje akantové a dubové listové, kozlí hlavy a ratolesti. Obraz visící ve středu těchto fresce zobrazoval nejspíše nalezení Mojžíše. Všechny tyto fresky pocházejí z původní úpravy zámku ze 17. století, mají tudíž vysokou historickou cenu. Pouze na několika místech je patrná pozdější úprava (z 18. století), která se snažila kopírovat původní styl výzdoby. Jeden pokoj ve východním křídle zámku je zdoben nástěnnými malbami z konce 18. století, zobrazujícími tehdejší podobu zámku a italské sídlo rodiny Meravigliů. Část těchto nástěnných maleb je možné vidět na fotografii v příloze č. 9. Tyto nástěnné malby jsou stále v zachovalém stavu, pouze na obrubách hlavních výjevů jsou patrné pozdější úpravy.

Součástí rozlehlých zámeckých pozemků je také několik hospodářských staveb. Jedná se o bývalé stáje, z nichž pouze malá část je stále použitelná, bývalý lihovar, sušárnu chmele a k ní přidružené budovy a hygienickou stanici, která jako jediná byla celá postavena až v 70. letech minulého století.

4.3 Nejbližší konkurence zámku Olešná

Jak již vyplývá z předchozích kapitol, Rakovnicko je oblastí spíše chudou na kulturně-historické památky. V nejbližším okolí obce Olešná se nachází pouze několik málo historických objektů, naprostá většina z nich však není veřejně přístupná veřejnosti a slouží jiným účelům. Následující tabulka shrnuje všechny zámky v okolí přibližně 20 kilometrů od obce Olešná včetně jejich současných majitelů a využití.

Tabulka č. 7: Zámky v okolí dvaceti kilometrů od obce Olešná⁵⁴

Objekt	Vzdálenost od obce Olešná	Majitel	Využití
Zámek Kolečovice	7,6 km	Středočeský kraj	Domov důchodců
Zámek Všetaty	13 km	Soukromý majitel	Bez využití, chátrající
Zámek Krušovice	14 km	Královský pivovar Krušovice a.s.	Obytné prostory, muzeum pivovarnictví
Zámek Petrovice u Rakovníka	14 km	Restituenti, původně rodina Pekárkova	Bez využití, chátrající
Zámek Domoušice	16 km	Společnost AVORIAZ s. r. o.	Soukromý obytný objekt
Zámek Slabce	19 km	Obec Slabce	Sídlo Úřadu městyse Slabce, zdravotní středisko

⁵⁴ Zdroj: různé, zpracování tabulky vlastní

Hrad Křivoklát	19 km	Česká republika, spravuje Národní památkový ústav	Zpřístupněný návštěvníkům
----------------	-------	---	------------------------------

Jak je z tabulky patrné, v nejbližším okolí zámku Olešná se nenachází žádný zámecký objekt, který by byl přístupný veřejnosti. Jedinou výjimkou je zámek Krušovice, jehož část je veřejně přístupná v rámci Muzea pivovarnictví Krušovice. Nejedná se ovšem o tradiční prohlídkový okruh a v muzeu není ani nic z původního vybavení interiérů zámku.

Jedinou výjimkou ve výše uvedené tabulce je hrad Křivoklát. Nejedná se sice o zámek jako v případě všech ostatních, je ovšem velkým konkurentem zámku Olešná. Je také jedinou přístupnou památkou s prohlídkovým okruhem tohoto typu v nejbližším okolí zámku Olešná.

4.4 Analýza současného stavu zámku Olešná

Hlavní budova zámku

Celý zámek je v současné době v obyvatelném stavu. Fasáda zámku je v průčelí v téměř neporušeném stavu. Jen na několika málo místech je barva opadaná a vybledlá. V ostatních částech zámku je již fasáda v horším stavu, hlavně pak v zadní části zámku. Fasáda je zde ve velmi špatném stavu, místy chybí velké části omítky i původního zdobení. Jsou zde také patrné pozdější stavební úpravy a další zásahy do fasády zámku. Na pravém křídle zámku je část zdi pod střechou pobořená.

Střecha zámku již prošla částečnými opravami. Největším problémem se zastřešením je pouze chybějící střešní krytina na spoustě míst, kterou se ovšem majitelům daří úspěšně doplňovat. Původní krovy i celá střešní konstrukce jsou v dobrém stavu a není potřeba je tedy nahrazovat. Pouze na několika málo místech je třeba ošetřit navlhlé nebo narušené dřevěné trámy.

V nejhorším stavu se nachází sklepení zámku, které je z velké části zasypano zeminou a sutí. V poslední části své historie bylo sklepení používáno jako výtopna pro celé prostory zámku. Nepotřebné části sklepení byly zčásti zavaleny a zčásti zasypany. Pozůstatky bývalé výtopny je možné vidět v zadní části zámku, kde je sklepení z části nad úrovní terénu a je tudíž

snáze přístupné. Další část sklepení je přístupná z hlavní budovy zámku. Tyto sklepní prostory byly původně také z velké části zasypané, ale díky snaze majitelů je již několik místností přístupných. Sklepy mají krásnou a zchovalou barokní klenbu. Na několika místech však hrozí její propad. V některých částech sklepa jsou též patrné pozdější stavební úpravy, zpravidla rozdělující sklepení na menší místnosti, které by však bylo možné podle potřeby odstranit. V minulosti byly sklepy velice efektivně řešeny jako skladiště potravin. Vlhkost ve sklepení je stále vysoká, je však odváděna kanálky v podlaze a slouží tudíž i jako chladicí systém. Pozdější využití sklepů by bylo možné a žádoucí, jejich úplná obnova však není možná a dokonce i zpřístupnění a zprovoznění nejkrásnějších částí pod hlavní budovou bude velmi nákladné a zdoluhavé.

Přízemí zámku sloužilo v minulosti i v současnosti spíše jako technické zázemí. Je zde tudíž patrná menší péče o vzhled a stav místností. V pravém křídle, kde se terén okolo zámku svažuje, jsou na zdech patrné stopy vlhnutí základů a podezdívky budovy. Nejvíce je to patrné v místnostech nacházejících se z malé části pod úroveň okolního terénu. Ve špatném stavu jsou zde i podlahy, které jsou z valné většiny vytrhané nebo nahrazené betonovou. Stavební úpravy, které v zámku probíhaly v 50. letech ovšem tuto část zámku téměř nenarušily. Všechny zjevné úpravy jsou spíše menšího charakteru, jako například úpravy dveřních rámců, oken, elektroinstalace apod. Stavební úpravy většího charakteru jsou pouze na chodbě v pravém křídle, kde byly přidány dodatečné příčky a vytvořeny tak nové místnosti sloužící jako sociální zařízení.

První patro zámku je v horším stavu a bude zde potřeba větších restauračních a stavebních zásahů pro obnovu původního stavu památky. Větší stavební úpravy, které narušily půdorys zámku, probíhaly pouze v zadní části pravého křídla. Zde byly některé místnosti rozděleny příčkami na menší místnosti. V jedné ze zadních místností byla nově vytvořena koupelna a sociální zařízení, které jsou asi největším stavebním zásahem v této části zámku. Na některých místech byly naopak zdi narušeny nově vybouranými okny či jinými výklenky. V této části zámku jsou také místnosti nejvíce napadené plísní, kvůli vysoké vlhkosti způsobené propadlou částí nosné zdi. Vlhkost a plíseň však nenarušily žádné z nástěnných maleb. Jedna z místností se stropní štukovou výzdobou byla také rozdělena příčkou na dvě menší místnosti. Nástropní freska však tímto nebyla významně narušena a její nejkrásnější části v rozích místnosti se zachovaly v téměř neporušeném stavu. Ostatní reprezentační místnosti, kde se nachází nástropní fresky, již nebyly nijak stavebně narušeny. Současný stav všech nástropních fresek však není uspokojivý. Fresky nebyly nikdy řádně zakonzervovány, a tudíž

se dnes na mnoha místech odlupují a hrozí jejich celkové zničení. V jedné místnosti se také část stropu i s freskami propadla. Poničeny tak byly nejen nástropní fresky v této místnosti, ale také část fresky zdobící přilehlé okno. Nástěnné malby v pravém křídle zámku jsou v dobrém stavu, byly totiž v minulých letech dobře udržovány. Pouze na zdobných okrajích maleb jsou patrné známky pozdějších úprav. Barvy v hlavních částech maleb jsou již zašlé a v průběhu let bude potřebná alespoň částečná restaurace. V levém křídle zámku je v několika místnostech zřízen soukromý byt majitelů. Zde byly současnými majiteli provedeny největší zásahy do stavby. Především se jednalo o úpravy vodovodů, elektroinstalace a centrálního vytápění.

Podkroví zámku je přístupné po dřevěném točitém schodišti spojujícím všechna patra. Toto schodiště je ukryté za hlavním schodištěm a mimo jiné jsou do něj vyvedena dvířka pro obsluhu krbu v jedné z reprezentačních místností. Toto schodiště je v současné době přístupné pouze mezi prvním patrem a podkrovím. V dolní části je schodiště zasypáno. Podkroví zámku slouží pouze pro technické zajištění střechy a komínů. Střecha i podkroví jsou v dobrém stavu. Stejně tak jsou v dobrém stavu i komíny a původní systém vytápění. Všechny krovy i většina střešní krytiny jsou původní a stejně tak i dřevěné lešení umožňující přístup na střechu. Současní majitelé prováděli na střeše opravy v malém měřítku. Jednalo se především o doplnění střešní krytiny na několika místech a vyztužení některých trámů, ač jsou jinak ve velmi dobrém stavu. Celá střecha je v současné době ve velmi dobrém stavu a klimatické podmínky tudíž dále neohrožují interiéry zámku.

Technické a hospodářské budovy

Technické budovy na pozemcích zámku lze podle stavu rozdělit do dvou kategorií. V jedné části, napravo od zámku se nacházejí hospodářské budovy a bývalá budova lihovaru. Všechny tyto budovy jsou ve velmi špatném stavu. Část stáje je stále ještě využívána pro chov hospodářských zvířat (fotografie viz příloha č. 11). Z větší části jsou však stáje v naprosto dezolátním stavu a zbývají z nich jen obvodové zdi. Dvoupatrová technická budova přiléhající ke stájím v minulosti vyhořela a dnes z ní zbývají jen části obvodových zdí. Budovy původně náležící k lihovaru jsou v o něco lepším stavu. Levá část budovy je stále v použitelném stavu. Nachází se zde část skladiště s podkrovním seníkem a dvě místnosti s nízkými klenutými stropy. Tyto části budovy jsou stále dobře zastřešené. Zbývá, původně patrová část budovy, je

již v dezolátním stavu. Je zde propadlá střecha a schodiště, zdi jsou na mnoha místech poškozené.

Poslední budovou v této části pozemků je budova bývalého lihovaru. Jedná se o menší patrovou budovu. Budova se nachází v poměrně zchátralém stavu, pouze na několika místech je poškozená střecha. Tato budova byla později částečně stavebně upravena a využívána. Současný stav budov bývalého lihovaru je možné vidět na fotografii v příloze č. 12. Nedotčené ovšem zůstaly nejdůležitější původní části lihovaru. Jedná se především o původní kotel, který byl součástí parního stroje. Tento kotel je pevnou součástí budovy a je stále provozuschopný. Další původní součástí budovy jsou betonové kádě. V této části pozemků byly v minulosti skladovány vyřazené spotřebiče a další odpad. Současní majitelé pozemky postupně vyklízejí.

Druhá část technických budov se nachází vlevo od zámku. Mezi oplocenou zámeckou zahradou a těmito budovami je betonový plácek, který je během pořádání kulturních akcí využíván jako parkoviště pro návštěvníky. Kromě jedné budovy jsou všechny ostatní původní, později bylo dostavěno jen sociální zařízení a sprchy. Ostatní budovy byly využívány jako malý pivovar. Všechny budovy jsou stále v dobrém stavu. Jen v dvoupatrové budově bývalé sušárny chmele je v jedné místnosti propadlá střecha. Tyto budovy jsou v současné době také využívány majiteli zámku jako technické zázemí. Tyto budovy je možné vidět na fotografii v příloze č. 13.

4.5 Současné aktivity zámku

V první řadě je nutné poznamenat, že současný stav zámku neumožňuje jeho trvalé zpřístupnění návštěvníkům. V prvních letech ve vlastnictví nových majitelů, manželů Zálesákových, byly prováděny především úpravy v obytné části zámku pro umožnění pohodlného bydlení rodiny a zázemí pro hospodářská zvířata. Teprve v pozdějších letech začali majitelé s některými drobnějšími úpravami, které umožnily alespoň částečné využití zámeckých a přilehlých prostor pro kulturní účely.

Hlavní náplní kulturních aktivit zámku jsou kulturní akce pořádané majiteli zámku v zahradě a přilehlých prostorách. Jedná se o nepravidelné kulturní akce místního významu zaměřené především na děti. Vstupné na tyto akce je dobrovolné. Většinou se vybere přibližně 3 500 Kč až 5 000 Kč, což jen zhruba pokryje honoráře účinkujících a částečně i další náklady

na uspořádání akce. Kulturní akce jsou pořádány v průměru jedenkrát do měsíce v průběhu turistické sezóny, častěji potom v období školních prázdnin a jiných významných školních volných dnů. Tradiční náplní těchto kulturních akcí jsou hry a soutěže pro děti, vystoupení šermířů a/nebo středověkých hudebníků a prodej drobných řemeslných předmětů a občerstvení. Prodej občerstvení zajišťují během posledních akcí sami majitelé. Tato činnost je však pro ně spíše prodělečná, i když se jedná jen o základní občerstvení. V průběhu kulturních akcí jsou také pořádány prohlídky interiérů zámku, které vede sám majitel zámku Pavel Zálešák. Návštěvníci tak mají možnost si prohlédnout nejzachovalejší a reprezentativní části zámku, hlavně místnosti v prvním poschodí zámku vyzdobené freskami a nástěnnými malbami. Doprovodný výklad není odborně vedený a ve zkratce se věnuje historii a současnosti zámku a spíše zmiňuje současnou situaci majitelů a jejich plány na obnovu zámku.

Následující tabulka zobrazuje přehled nejvýznamnějších kulturních akcí pořádaných na zámku Olešná v posledních dvou letech. Nejedná se o veškeré pořádané akce, jen o ty nejvýznamnější a více propagované.

Tabulka č. 8: Vybrané kulturní akce pořádané na zámku Olešná během let 2013 - 2015⁵⁵

Název kulturní akce	Datum konání akce
Poprvé otevřeno	09. 11. 2013
Výstava dětské tvorby v Olešné	22. 12. 2013
Zahájení turistické sezóny	29. 03. 2014
Vernisáž obrazů	25. 05. 2014
Večerní oživené prohlídky	03. 08. 2014
Zakončení prázdnin na zámku	23. 08. 2014
Hubertova jízda	20. 09. 2014
Svatomartinské posvícení	08. 11. 2014
První adventní neděle	30. 11. 2014
Zakončení školního roku	27. 06. 2015
Zámecké radovánky	18. 07. 2015

⁵⁵ Zdroj: profil zámku Olešná na sociální síti Facebook, vlastní záznamy majitelů zámku, zpracování tabulky vlastní

Jednou z nejvýznamnějších a nejhojněji navštívenou kulturní akcí pořádanou na zámku bylo Zahájení turistické sezóny pořádané každoročně v rámci turistického mikroregionu Berounsko. Akce proběhla 29. 03. 2016. Oficiálním pořadatelem byl Turistický oddíl mládeže Vlaštovka Hořovice, jehož členové se postarali o veškerý program akce včetně například zajištění občerstvení. Oficiální program začínal v Muzeu T. G. M. Rakovník, odkud vedlo několik tras o různých vzdálenostech do zámku Olešná, kde akce vyvrcholila oficiálním zahájením turistické sezóny, soutěžemi pro děti a několika historickými vystoupeními šermířských a hudebních skupin. Tato kulturní akce by se dala považovat za jednu z nejúspěšnějších v historii zámku. Její návštěvnost byla více než 100 lidí a to jak členů přidružených turistických oddílů, tak i převážně místních obyvatel Rakovníka a přilehlých obcí. Jednalo se pro zámek v Olešné bohužel jen o jednorázovou akci, jelikož je každý rok pořádaná jiným turistickým oddílem na jiném místě.

Výjimku z těchto klasických kulturních akcí tvoří speciální strašidelné prohlídky zámku pořádané přibližně dvakrát do roka. Tyto prohlídky jsou zaměřené opět na dětské návštěvníky a nabízejí kromě jiného možnost návštěvy části zámeckých sklepů. Jak již z názvu prohlídky vyplývá, je konána večer za tmy a doprovázena maskami strašidel. Tomu odpovídá i výklad, který vychází z historie zámku a jeho okolí a zaměřuje se především na místní legendy, pověry a nevyřešené záhady. Vstupné na tyto prohlídky je opět dobrovolné, avšak výsledek je znatelně vyšší než u běžně pořádaných kulturních akcí. Zvýšenému zájmu o tyto prohlídky také napovídá jejich vysoká návštěvnost navzdory pozdní hodině pořádání a také pozitivní ohlasy všech jejich návštěvníků.

Poslední kulturní aktivitou provozovanou na zámku jsou výstavy dětských prací z místních základních a středních škol a zřídka také některých místních umělců. Ty jsou vždy vystaveny ve velké reprezentativní místnosti v prvním poschodí za schodištěm. Je nutné podotknout, že podmínky pro delší vystavování hodnotnějších uměleckých děl zde nejsou vhodné kvůli nevhodným klimatickým podmínkám uvnitř zámku.

Jak majitelé zámku často rádi zdůrazňují, jelikož na zámku trvale pobývají, není pro zájemce o návštěvu zámku problém kdykoliv přijít a prostory zámku si s jejich svolením prohlédnout. Stává se tak ovšem zřídka a jen na doporučení kamarádů a známých majitelů zámku.

Spolupráce s místními subjekty

I přes snahu majitelů je spolupráce zámku Olešná s místními i okolními obcemi velmi problematická. Od majitelů zámku se distancuje i obec Olešná, v jejímž srdci se zámek nachází. Komunikace se zastupitelstvem obce je téměř nulová, stejně tak jakákoliv finanční či organizační podpora. Jedná se z jejich strany nejspíše o strach z konkurence kulturních akcí zámku a neochota starousedlíků podílet se na obnově zámku. Podobné je to i v případě města Rakovník, které s majiteli zámku odmítá navázat jakoukoliv spolupráci. Naopak dobré vztahy a podporu mají majitelé zámku s Muzeem T. G. M. Rakovník. Toto muzeum má ve svých depozitářích také množství vnitřního vybavení a historického zemědělského náčiní, které se původně nacházelo na zámku. Do budoucna by bylo možné toto vybavení zapůjčit a znovu vystavovat na zámku. Další možná spolupráce zámku Olešná je s Muzeem Českých Drah v Lužné u Rakovníka. Komunikace s tímto muzeem o možné spolupráci byla v době vzniku této diplomové práce pouze v počátcích a je tedy těžké odhadnout, jak se bude v budoucnu vyvíjet.

Velmi dobré vztahy mají majitelé zámku Olešná také se skupinou historického šermu a tance Duellanti, se kterými se seznámili právě díky pořádání kulturních akcí. Ti pravidelně vystupují na kulturních akcích pořádaných na zámku, většinou za symbolický honorář. Členové této skupiny také často pomáhají s přípravou a organizací jednotlivých akcí. Celkově pozitivně jsou také noví majitelé zámku přijímáni místními obyvateli obce Olešná, kteří se často účastní zde pořádaných kulturních akcí, ale také nabízejí drobnou sousedskou výpomoc při opravách a obnově zámku.

Majitelé zámku Olešná jsou již v současné době v kontaktu s odborníky z Národního památkového ústavu, konkrétně se zástupci Územního odborného pracoviště NPÚ středních Čech. Od této spolupráce si slibují především odbornou pomoc při stavební obnově zámku a také přístup k evidenci mobiliárních fondů, přes které by bylo možné vyhledat některé původní vybavení zámku.

Současné marketingové aktivity zámku Olešná u Rakovníka

Současná finanční situace majitelů zámku Olešná neumožňuje rozsáhlejší a koncentrovanější propagaci zámku. V současném stavu zámku to ovšem ani není potřeba. Propagace se většinou soustředí jen na jednotlivé pořádané kulturní akce lokálního významu.

Nejkoncentrovanější propagace zámku probíhá na oficiálních stránkách zámku Olešná na sociální síti Facebook. Tato stránka je spravována přímo majiteli a slouží především k informování fanoušků o nadcházejících kulturních událostech a jiném aktuálním dění na zámku. Na stránce si lze také prohlédnout fotografie z již proběhlých kulturních akcí a jejich zhodnocení. Tento profil zámku je dobře spravován, nabízí fanouškům dostatečné, ale ne přehnané množství souvisejících příspěvků a včas informuje o nadcházejících událostech. V případě zájmu je možné přes tento profil kontaktovat přímo majitele zámku Olešná, manžele Zálešákovi.

Zámek Olešná má také vlastní profil na několika turistických portálech. Mezi nejvýznamnější lze zařadit například široce využívaný portál Kudy z nudy agentury Czech Tourism. Tento profil je velice stručný, ale obsahuje všechny potřebné a aktuální informace. Jsou zde také příležitostně propagované některé kulturní akce pořádané na zámku. Dalšími turistickými portály, na kterých má zámek Olešná svůj profil jsou například Turistika.cz, Hradycy.cz nebo Turistický portál Novoměstsko. Na těchto portálech se opět nachází stručný popis zámku a jeho historie a aktuální kontaktní údaje a odkazy na majitele.

Větší pozornost než propagaci samotného zámku je věnována propagaci jednotlivých kulturních akcí. Před každou kulturní akcí jsou v nejbližším okolí zámku vyvěšovány plakáty se základními informacemi o akci. Příklad jednoho z plakátů je nalezen v příloze č. 14. Na každou kulturní akci je připraveno přibližně padesát kusů plakátů, které jsou vyvěšovány v okruhu přibližně patnáct až dvacet kilometrů. Kromě plakátů a pozvánek na Facebooku jsou také na každou kulturní akci natištěny malé letáky, které jsou k dispozici ve vybraných místních kulturních institucích, jako jsou například obecní úřad obce Olešná, informační centrum Rakovník nebo muzeum T. G. M. Rakovník.

Plány do budoucna

V prvé řadě je potřeba brát ohledy na potřeby samotných majitelů a jejich rodiny. Jelikož i do budoucna počítají s tím, že přímo na zámku budou také bydlet, je zde potřeba vytvořit vhodné obytné prostory. Současné obytné prostory nejsou pro dnes již pětičlennou rodinu dostačující. Navíc se nacházejí v části zámku, kde je plánován prohlídkový okruh. Obytné prostory by tedy měly být přesunuty do přízemí zámku do pravého křídla. Prostory by

se tedy měly o něco rozšířit. Zbytek přízemí zámku by měl sloužit jako technické zázemí a neměl by být zpřístupněn návštěvníkům, kromě vstupní haly a dvou největších místností v levém křídle zámku. Tyto dvě místnosti, které jsou v poměrně dobrém stavu, by měly sloužit k příležitostným kulturním akcím a budou nabízeny i k pronájmu za tímto účelem.

Pro první patro zámku je plánovaná rozsáhlá rekonstrukce, restaurování a zakonzervování některých zchovalých částí interiéru. Největší zájem je o zachování nástěnných maleb a nástropních fresek v reprezentativní části zámku. V místnostech, které nebyly narušeny pozdějšími stavebními úpravami, je plánovaná obnova co nejvěrnějšího původního vzhledu. V některých místnostech to bude vyžadovat rozsáhlejší stavební úpravy, jelikož je zde místy propadlá střecha a vybouraná původní kachlová kamna. Po vhodné úpravě by interiéry měly být vybaveny původním vybavením. Majitelé zámku již začali shromažďovat informace o tom, kam bylo vybavení odvezeno a uloženo. Oficiální záznamy totiž dokazují, že většina původního vybavení byla před přestavbou zámku zachována a odvezena na hrad Křivoklát. Zde ovšem nábytek a cenné obrazy nebyly dlouho uloženy a během let byly znovu převezeny do depozitářů na jiných zámcích. Tyto další záznamy už jsou dnes velmi těžko dohledatelné a často vůbec neexistují. Nejvýznamnější část vnitřního vybavení, lovecký salónek Fistenbergů, se ovšem zachovala v depozitářích Muzea T. G. M. Rakovník. Toto vybavení bylo také příležitostně vystavováno v prostorách muzea, ale nikdy nebylo součástí stálé expozice. Vedení muzea nabídlo bezplatné navrácení tohoto vybavení zpět na zámek k obnovení salónku. Stejně tak muzeum nabídlo majitelům zapůjčení dalších artefaktů, které s historií zámku přímo či nepřímo souvisí. Jednalo by se především o historické zemědělské vybavení a archeologické nálezy z okolí obce Olešná. Muzeum by také mohlo příležitostně pořádat výstavy v prostorách zámku. Na tyto výstavy by později mohly být vyčleněny dvě až tři místnosti. V těchto prostorách v patře zámku by pak měl být zaveden pravidelný prohlídkový okruh.

Do budoucna se také plánuje s obnovou historických sklepů. V úvahu by přicházela především jedna velká sklepní místnost a několik menších postranních sklepů. Sklepy jsou v současné době dost vlhké, ale zdivo je stále v dobrém stavu a obnova by tedy byla možná. Využití těchto prostor je na pozdějším zvážení, jen jeden z menších sklepních prostor by měl sloužit pro komerční účely jako vinný sklípek, jak je tomu částečně již dnes.

Úpravou a obnovou by měly projít také přilehlé pozemky a hospodářské budovy. Majitelé zámku již vlastními silami částečně obnovili a zpřístupnili zámecký park a v současné

době se snaží o prosekání plevelu a křoví v oblasti hospodářských budov. Část hospodářských budov by později měla sloužit pro chov domácích zvířat, který majitelé plánují ještě rozšířit. Tato část by poté měla sloužit jako volně přístupná farma, kde budou dětští návštěvníci moci být v kontaktu s domácími zvířaty. Majitelé zámku také projeví zájem zrestaurovat historický parní stroj v bývalé budově lihovaru. Konkrétní plány zatím nejsou jasné, stejně jako v případě všech hospodářských budov. Je možné, že některé více poničené budovy budou muset být strženy, jelikož jejich přestavba již není možná nebo ekonomická.

Do budoucna se také počítá s udržení tradice pořádání kulturních akcí. Počet kulturních akcí pořádaných na zámku by měl klesnout. Zachovány by měly být spíše tradiční kulturní akce, již méně zaměřené pouze na děti. V plánu je přibližně šest až sedm kulturních akcí ročně, pořádaných v termínech významných svátků a posvícení jako jsou například Vánoce, Velikonoce, Svatý Martin nebo Hubertská jízda. Mezi kulturními akcemi by také měly být slavnostní zahájení a případně i zakončení turistické sezóny. Majitelé zámku by také rádi obnovili tradiční farmářské trhy v minulosti na zámku pořádané. Tyto plánované kulturní akce by měly opět probíhat v zámeckém parku a přilehlém prostranství.

5 Analýza současné návštěvnosti

zámku Olešná

Pro lepší pochopení současného zapojení zámku Olešná do místního cestovního ruchu bylo provedeno dotazníkové šetření. Šetření probíhalo v několika fázích v průběhu roku 2015. Největší část dotazování probíhala přímo v areálu zámku během kulturních akcí. Konkrétně se jednalo o zakončení školního roku s vystoupením šermířů a dobové hudby (27. 06. 2015) a Den otevřených dveří pro školy (11. 09. 2015). Další část dotazování probíhala mezi známými a přáteli majitelů a mezi místními obyvateli obce Olešná a okolí. Dotazování probíhalo ve všech případech pomocí tištěných dotazníků a přímým oslovením dotazovaných, zpravidla při příchodu návštěvníků na kulturní akci, případně v jejím průběhu. Naprostá většina oslovených byla vstřícná a dotazníky ochotně vyplnila. Celé znění dotazníku lze nalézt v příloze č. 15. V příloze č. 15 je také příklad jednoho vyplněného dotazníku.

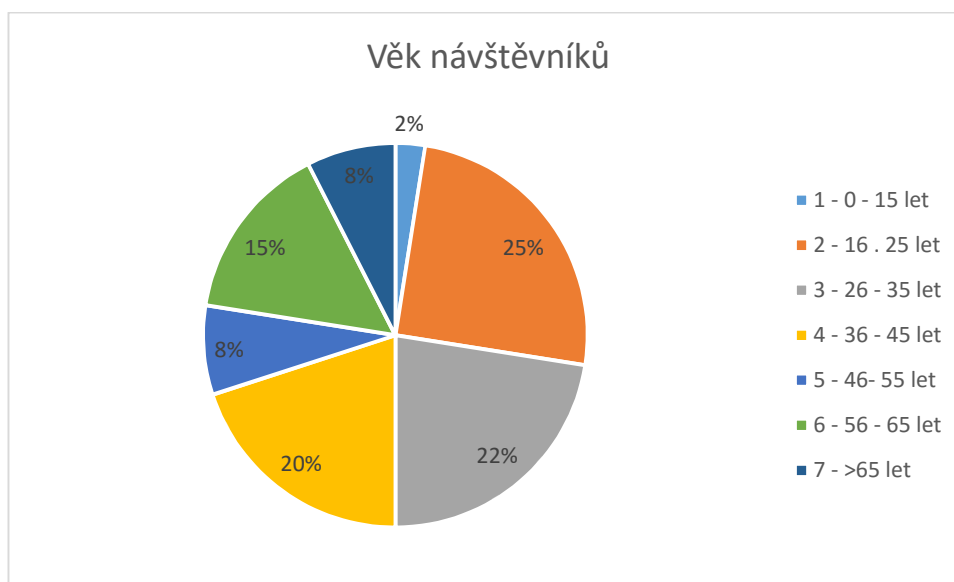
Demografické šetření návštěvníků

Jedním z cílů dotazníkového šetření bylo zmapovat demografické rozložení současných návštěvníků zámku. Tento cíl byl úspěšně dosažen. Mezi dotazovanými byly téměř rovnoměrně zastoupeny všechny věkové skupiny. Mezi pohlavími lehce převažovaly ženy, kterých bylo přibližně dvě třetiny. Této převahy žen mohlo být dosaženo také tím, že pokud jsou návštěvníci v páru, dotazník zpravidla vyplňuje žena za oba partnery.

Další zkoumanou demografickou proměnou byl věk návštěvníků. I zde jsou všechny věkové skupiny zastoupeny víceméně rovnoměrně. Pouze nejmladší věková skupina (0 – 15 let) byla mezi dotazovanými zastoupena pouze ve dvou procentech případů. Tento výsledek ovšem opět odráží skutečnost, že za členy této věkové skupiny většinou vyplňuje dotazník jiný člen rodiny. Nejvýznamněji zastoupenou věkovou skupinou jsou mladí lidé ve věku 16 až 25 let. Dalšími významnými skupinami jsou 26 až 35 let a 36 až 45 let, obě skupiny s přibližně stejným podílem zastoupení. Jedná se zpravidla o mladé rodiny s dětmi, jež jsou nejčastějšími účastníky kulturních akcí pořádaných na zámku. Ze stejného důvodu je pak početněji

zastoupena i věková skupina 56 až 65 let. V tomto případě se jedná o prarodiče, kteří zámek navštívili se svými vnoučaty.

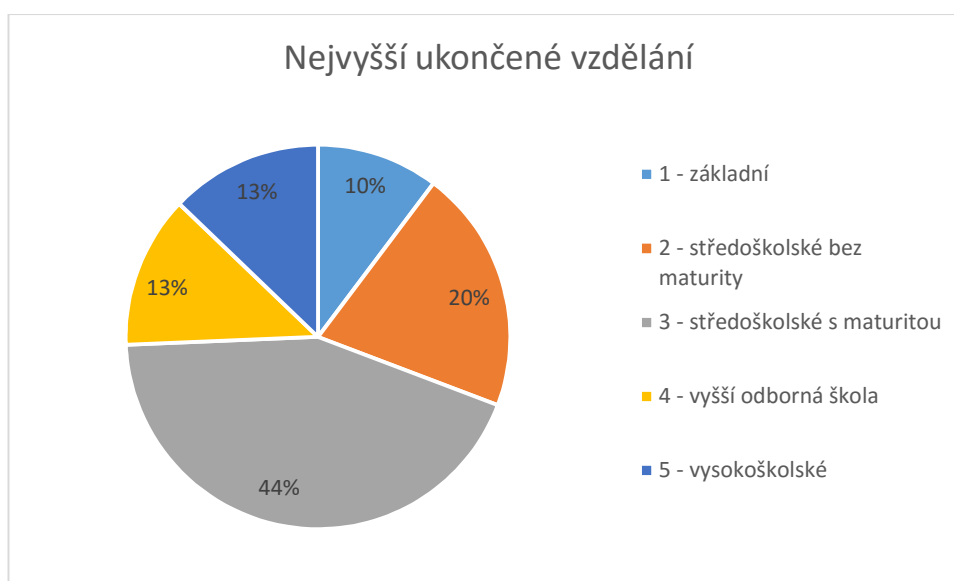
Graf č. 2: Věk návštěvníků zámku Olešná⁵⁶



Dalším zkoumaným demografickým údajem bylo nejvyšší ukončené vzdělání návštěvníků zámku. Nejčastějšími návštěvníky jsou zde absolventi nejvýše středních škol s maturitou. Ti tvoří téměř 50% všech návštěvníků. Další nejpočetnější skupinou jsou návštěvníci s ukončeným středoškolským vzděláním bez maturity.

⁵⁶ Zdroj: dotazníkové šetření, zpracování vlastní

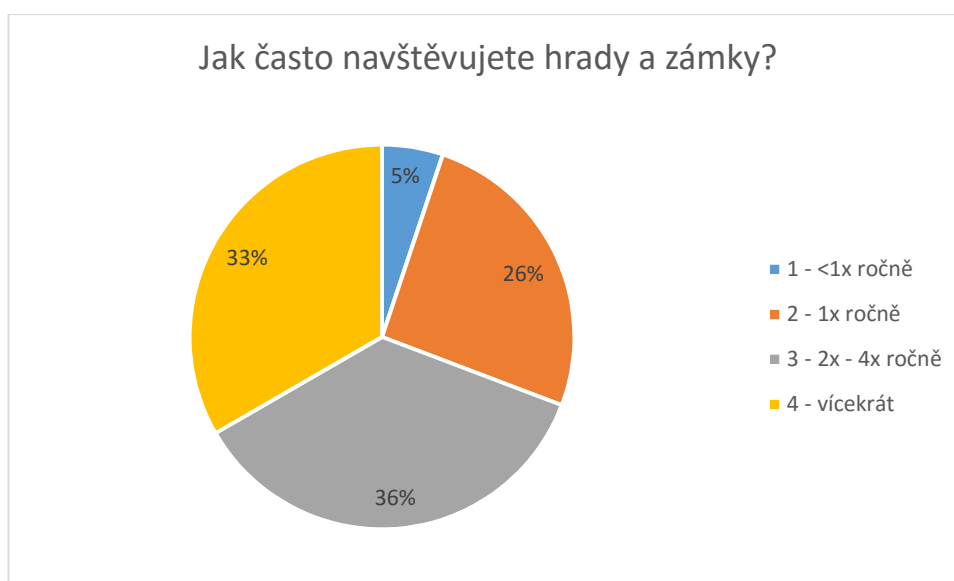
Graf č. 3: Nejvyšší ukončené vzdělání návštěvníků zámku Olešná⁵⁷



Významnou charakteristikou návštěvníků zámku Olešná je průměrný počet ročně navštívených hradů a zámků. Výsledky jsou shrnuty v následujícím grafu. Jak je z grafu patrné, ve více než dvou třetinách případů se jedná o návštěvníky, kteří navštěvují hrady a zámky alespoň dvakrát a spíše vícekrát do roka. Celá jedna třetina návštěvníků pak navštíví v průměru více než čtyři hrady nebo zámky do roka. Zámek v Olešné tedy v tomto ohledu navštěvují spíše turisté pohybující se často v kulturním cestovním ruchu. Zbytek, necelá jedna třetina návštěvníků, jsou spíše příležitostní návštěvníci historických kulturních památek. Jedná se v tomto případě nejspíše hlavně o místní obyvatele obce Olešná a přilehlých obcí.

⁵⁷ Zdroj: dotazníkové šetření, zpracování vlastní

Graf č. 4: Průměrný počet ročně navštívených hradů a zámků návštěvníky zámku Olešná⁵⁸



Posledním zkoumaným demografickým údajem bylo stálé bydliště návštěvníků zámku. Zde se opět potvrdil předpoklad, že zámek a na něm pořádané kulturní akce navštěvují převážně místní obyvatelé. Většina návštěvníků pochází přímo z oblasti Rakovnicka. Během zkoumaných akcí tvořili místní obyvatelé až třetinu návštěvníků. Zbytek přichází zpravidla z dalších přilehlých oblastí Středočeského kraje. Pouze přibližně 6% návštěvníků pocházelo ze vzdálenějších oblastí České republiky. Jedná se ale spíše o vzácné výjimky. Tento fakt také odráží mnoho dalších výsledků jednotlivých otázek. Je zde tedy patrné, že se z velké části jedná o návštěvníky z úzkého okruhu místních obyvatel nebo různých známých a přátel.

Hodnocení návštěvy zámku Olešná

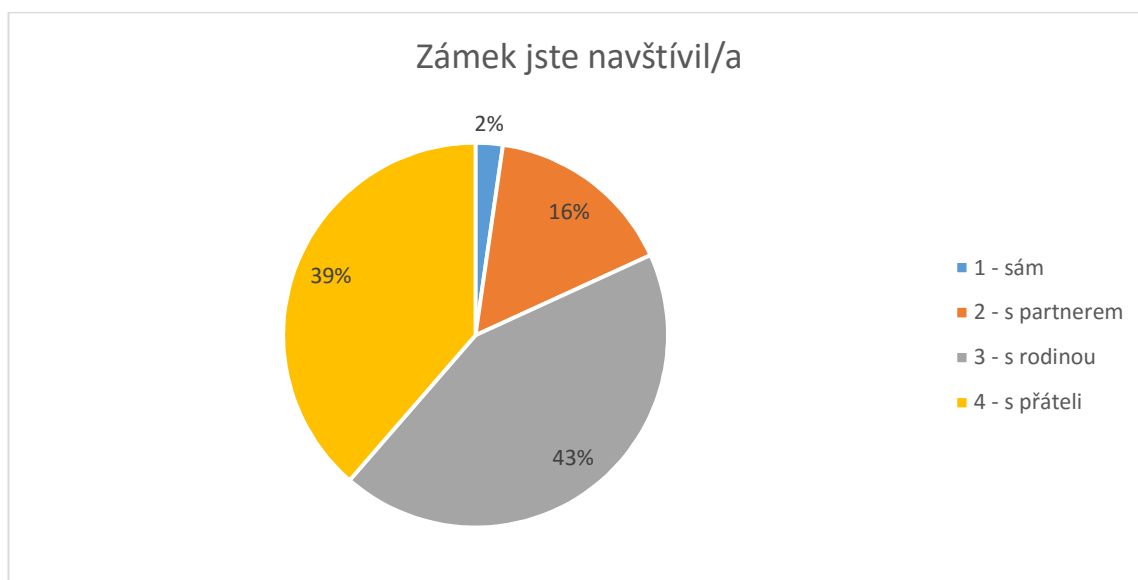
Další část dotazníku se týkala přímo konkrétní návštěvy zámku, na které byl průzkum prováděn a případně dalších návštěv, které návštěvníci na zámku vykonali. Zkoumána byla především spokojenost s návštěvou zámku, kulturní akce a jejím zázemím, a jakým způsobem byla návštěva provedena. K hodnocení samotné návštěvy zámku byla použita známková stupnice jako ve škole a dvě otevřené otázky, kde se mohli dotazovaní návštěvníci konkrétně

⁵⁸ Zdroj: dotazníkové šetření, zpracování vlastní

vyjádřit k tomu, co se jim na návštěvě zámku líbilo a co by naopak podle jejich názoru bylo vhodné změnit.

Z následujícího grafu je patrné, že návštěvníci zámek navštěvují většinou s rodinou nebo s přáteli. V případě návštěvy s přáteli se jedná nejspíše o návštěvníky, kteří některou z kulturních akcí navštívili společně s organizovanou skupinou. Návštěvníků, kteří v dotazníku uvedli, že zámek navštívili v rámci organizované skupiny bylo přibližně 25%. Ve všech ostatních případech se jednalo o individuální návštěvu zámku. Tyto organizované skupiny jsou například turistické spolky nebo podobné dětské organizace nebo školy. Některé z těchto dobrovolnických organizací se přímo podílely na přípravě některých kulturních akcí.

Graf č. 5: S kým jste zámek navštívil/a?⁵⁹



První otázkou dotazníku bylo, jak se návštěvníci o zámku dozvěděli. Zde se potvrdila nejvíce očekávaná možnost, a to, že návštěvníci zámek Olešná a na něm pořádané kulturní akce znají nejčastěji z doporučení od přátel a známých. To odpovídá také geografickému rozložení návštěvníků, jejichž naprostá většina má trvalé bydliště ve Středočeském kraji. Další příčinou je také nedostatečná propagace zámku v jiných médiích, jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách.

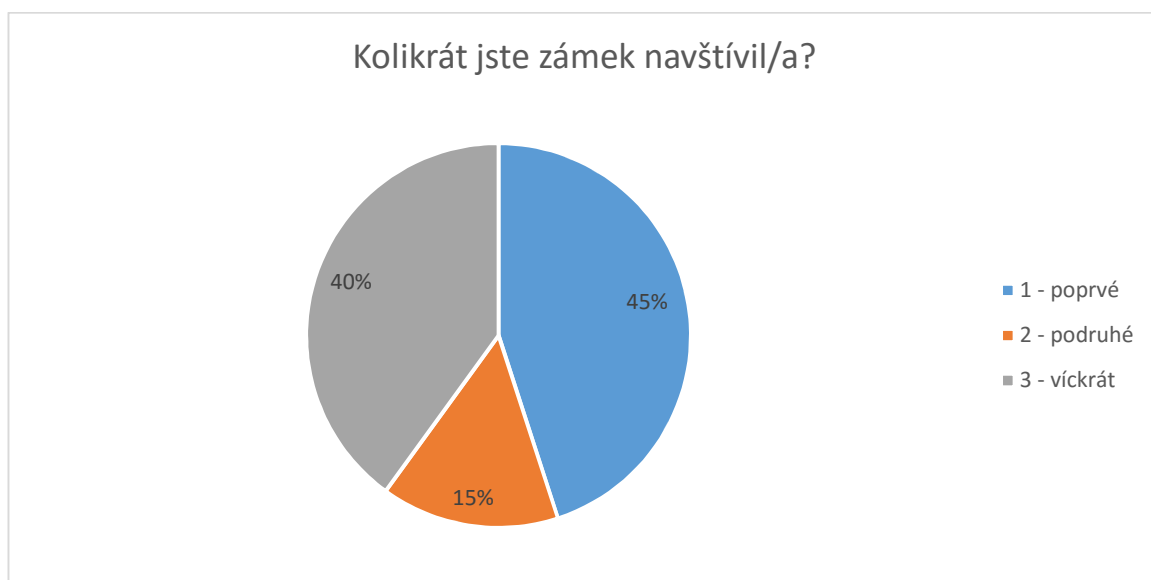
⁵⁹ Zdroj: dotazníkové šetření, zpracování vlastní

Graf č. 6: Získávání informací o zámku Olešná⁶⁰



Skutečnost, že jádro návštěvníků zámku tvoří známí, přátelé a místní obyvatelé je patrná také z následujících grafů, které ukazují, že více než polovina návštěvníků již zámek v minulosti navštívila a jejich návštěvy jsou opakované.

Graf č. 7: Četnost návštěv zámku Olešná⁶¹



⁶⁰ Zdroj: dotazníkové šetření, zpracování vlastní

⁶¹ Zdroj: dotazníkové šetření, zpracování vlastní

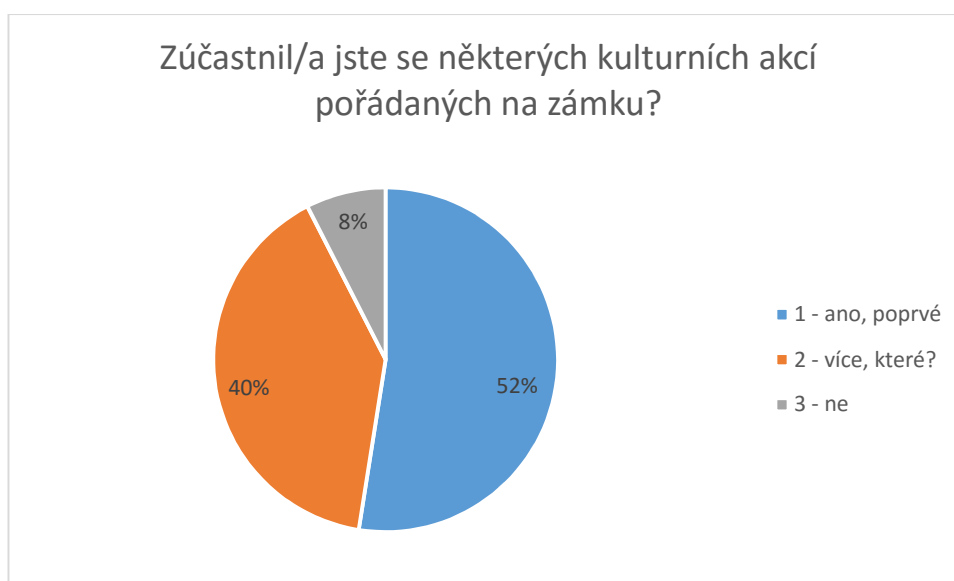
Naprostá většina současných návštěvníků také zná více než jednu kulturní akci pořádaných na zámku Olešná. Nejčastěji citované kulturní akce, kterých se návštěvníci v minulosti zúčastnili nebo které znají, jsou Pálení čarodějnic, Zahájení turistické sezóny nebo strašidelné noční prohlídky zámku pro děti. Mezi často zmiňovanými akce bylo také vystoupení šermířů. Tato vystoupení jsou ale součástí většiny na zámku pořádaných kulturních akcí, je tudíž téměř nemožné je přiřadit ke konkrétní pořádané akci. Výsledky jsou opět shrnuty v následujících dvou grafech. Zajímavým faktem, který z těchto dvou dotazníkových otázek vyplývá je, že ač naprostá většina návštěvníků zná některé z na zámku pořádaných kulturních akcí, tak více než polovina z dotazovaných se místní kulturní akce zúčastnila během dotazování poprvé. Tento fakt opět vyplývá nejspíše z toho, že se ve většině případů jedná o známé a přátele majitelů a jejich rodiny a místní obyvatelé, kteří se o kulturních akcích pořádaných na zámku dozvěděli spíše mimochodem, než aby se o ně sami zajímali a cíleně o nich vyhledávali informace.

Graf č. 8: Povědomí o kulturních akcích pořádaných na zámku Olešná⁶²



⁶² Zdroj: dotazníkové šetření, zpracování vlastní

Graf č. 9: Četnost návštěv kulturních akcí na zámku Olešná⁶³



Jednou z nejvýznamnějších otázek dotazníku byla otázka ohledně celkové spokojenosti s návštěvou zámku Olešná. Pro odpověď na tuto otázku byla použita klasická stupnice se známkováním jako ve škole, tj. 1 jako nejlepší známka a 5 jako nejhorší. Celkové výsledky u této otázky jsou uvedeny v následujícím grafu. Jak je z grafu patrné, nejčastěji hodnotili dotazovaní návštěvu známkou 1, a to ve více než třetině případů. Dalším nejčastěji se objevujícím hodnocením byla známka 2, která se mezi odpověďmi objevila opět téměř ve třetině případů. Horší hodnocení návštěvy zámku se objevovala spíše výjimečně a často s doplňujícími komentáři, co se dotazovaným na návštěvě nelíbilo, či co by doporučovali změnit. Obecně lze tedy říci, že naprosté většině dotazovaných se návštěva zámku velice líbila.

⁶³ Zdroj: dotazníkové šetření, zpracování vlastní

Graf č. 10: Spokojenost návštěvníků s návštěvou zámku Olešná⁶⁴



Dotazník obsahoval také dvě otevřené otázky týkající se spokojenosti s návštěvou zámku. Otázky vybízely dotazované ke zhodnocení v několika bodech, co se jim na zámku líbilo a co se jim naopak nelíbilo či co by doporučovali změnit. První z těchto otázek dosáhla celkově lepších výsledků, byla častěji a podrobněji odpovídána. To je spojeno s převážně vysokým hodnocením kvality návštěvy zámku. Dotazovaní, kteří návštěvu hodnotili velmi kladně, často uváděli, že nebylo nic, co by se jim na zámku nelíbilo. Z kladně hodnocených aspektů návštěvy zámku bylo nejčastěji uváděno příjemné prostředí a okolí zámku i zámek samotný. Často bylo vyzdvihováno také nadšení a odhodlání majitelů s opravou a obnovou zámku. Kladně hodnocen byl i samotný program kulturních akcí a jejich zaměření na dětské návštěvníky. Z budovy zámku a jeho prohlídky se návštěvníkům nejvíce líbí stropní fresky a místnosti s nástěnnými malbami. Mezi negativními aspekty návštěvy zámku byl nejčastěji uváděn špatný stav zámku a přilehlých pozemků, včetně nepořádku v některých částech pozemků. Dalším často zmiňovaným problémem, kterému je třeba věnovat pozornost, je chybějící WC či jiné podobné hygienické zařízení.

⁶⁴ Zdroj: dotazníkové šetření, zpracování vlastní

Shrnutí dotazníkového šetření

Výsledky dotazníkového šetření je možné shrnout do několika důležitých bodů. Typického návštěvníka zámku Olešná u Rakovníka lze obecně popsat těmito charakteristikami:

- Mladí lidé do 35 let, zpravidla rodiče s dětmi cestující společně s celou rodinou nebo přáteli
- Prarodiče s malými dětmi
- Převládající nejvýše středoškolské vzdělání
- Zcestovalí lidé, často navštěvující hrady a zámky
- Individuálně organizovaný výlet
- Omezený okruh místních obyvatel, známých a přátel

Ohledně konkrétních návštěv zámku lze pak výsledky dotazování shrnout do těchto bodů:

- Vysoká spokojenost s návštěvou zámku
- Široké povědomí o kulturních akcích pořádaných na zámku, zpravidla z doporučení od přátel a známých, ale nižší návštěvnost
- Návštěvníci nejvíce oceňují snahu majitelů o obnovu zámku a program a četnost kulturních akcí
- Návštěvníkům nejvíce chybí veřejné sociální zařízení a přístupná tekoucí voda, vadí jim také špatný stav zámku
- Zájem návštěvníků o další osud a obnovu zámku

6 Návrhy na kulturně-výchovné a komerční využití zámku Olešná u Rakovníka

6.1 SWOT analýza

Na základě dotazníkového šetření a zhodnocení vnitřního a vnějšího okolí zámku byla vytvořena SWOT analýza. Ta ve zkratce shrnuje silné a slabé stránky zámku a vnější příležitosti a hrozby, které na zámek působí. Především z této analýzy vychází konkrétní návrhy na komerční a kulturně-výchovné využití zámku Olešná.

Silné stránky

- Poloha blízko velkého města Rakovník
- Možnost všestranného využití budovy zámku
- Možnost všestranného využití areálu a pozemků zámku
- Možnost zřízení veřejně přístupného chovu domácích zvířat
- Relativně dobrý stav hlavní budovy zámku, zachovalé některé významné původní prvky budovy
- Důležitá část vnitřního vybavení zachována v dobrém stavu v muzeu T. G. M. Rakovník; ochota navrácení tohoto vybavení na zámek
- Kladný vztah místních obyvatel k zámku a podpora majitelů v jejich snažení

Slabé stránky

- Nedostatečné vlastní finanční prostředky majitelů zámku

- Nevyřešené majetkoprávní poměry
- Špatný stav některých částí zámku
- Pozdější stavební úpravy, které nenávratně poničily některé části interiéru
- Špatný stav většiny hospodářských budov
- Absence většiny původního vybavení a téměř nemožnost jeho dohledání
- Absence zázemí pro návštěvníky kulturních akcí (sociální zařízení, možnost posezení a podobně)
- Malá spolupráce s Národním památkovým ústavem

Příležitosti

- Téměř žádná konkurence veřejně přístupných zámků v nejbližším okolí zámku Olešná
- Malá konkurence podobných kulturních akcí v oblasti
- Zájem místních obyvatel o obnovu zámku a o pořádání kulturních akcí
- Dobré vztahy a možnost spolupráce s některými místními kulturními institucemi – například muzeum T. G. M. Rakovník, informační centrum Rakovník nebo Základní umělecká škola Rakovník
- Využití programů a grantů Ministerstva kultury České republiky
- Možnost spolupráce s chráněnou krajinnou oblastí Křivoklátsko

Hrozby

- Konkurence některých známějších atraktivit cestovního ruchu v oblasti – Křivoklát, CHKO Křivoklátsko (může být ovšem i příležitost, jelikož lidé často během výletu navštíví více památek. Známé památky tak mohou nalákat návštěvníky, kteří jako vedlejší aktivitu navštíví i zámek nebo kulturní akci v Olešné.)
- Špatné vztahy s některými místními institucemi
- Nedostatečná nabídka doplňkových služeb a aktivit cestovního ruchu
- Špatná obslužnost veřejnou dopravou v oblasti

- Celkově zaostalý region Rakovnicko

6.2 Stavební obnova zámku Olešná

Jak vyplývá z předchozího popisu zámku Olešná v kapitole číslo 4.4, zámek se nenachází ve stavu, kdy by mohl být zpřístupněn veřejnosti. Nejnaléhavějším a nejžádoucím plánem je tedy v současné době jeho obnova, alespoň do stavu, kdy by mohly být vybaveny interiéry a takto zpřístupněné veřejnosti. To vyplývá také ze současných snah a přání majitelů zámku. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, majitelé se již vlastními silami pustili do některých drobnějších, nenáročných oprav zámku. Jednalo se pouze o menší opravy a úpravy, které neznamenal větší zásahy do budovy zámku, nebylo tedy na ně zpravidla potřeba vyjádření Národního památkového ústavu ani jiných příslušných úřadů. Pouze u některých předmětů nalezených při odklizení sutí a zeminy z prostor sklepů bylo potřeba vyjádření Archeologického ústavu AV ČR, nejednalo se ovšem o archeologicky cenné nálezy. Všechny ostatní drobné úpravy byly prováděny v souladu se zákonnými předpisy a nenarušili tak památkovou ochranu místa.

Majitelé zámku plánují do budoucna především zpřístupnění nejkrásnějších a nejzachovalejších interiérů zámku, proto by se první stavební úpravy měly soustředit právě na opravu a zakonzervování interiérů. Nejkritičtějšími místy jsou především místnosti s propadlým stropem, kde je narušená statika a hrozí tedy největší poškození historicky cenných interiérů. Dalším navazujícím krokem by mělo být zrestaurování a zakonzervování nástropních fresek a nástěnných maleb. Cílem těchto oprav by mělo být dosažení minimálního stavu vhodného pro vybavení interiérů historickým mobiliářem a zpřístupnění veřejnosti.

V případě plánovaných oprav už však situace nebude tak jednoduchá, protože je zapotřebí provést opravy a restaurování v širším měřítku, které již hluboce zasáhnou především do interiérů budovy. Tyto opravy a restaurování již nelze provádět svépomocí a je na ně zapotřebí odborných pracovníků s povolením od Ministerstva kultury. V případě takto rozsáhlých úprav je také zapotřebí zpracovat záměr obnovy kulturní památky. Tento záměr by měl obsahovat plány úprav a restauračních prací. Tento záměr pak slouží jako podklad pro závazné stanovisko příslušných orgánů, bez kterých nelze větší stavební úpravy nemovitých kulturních památek provádět. V případě zámku Olešná je nutné získat stanovisko od Územního

odborného pracoviště Národního památkového ústavu středních Čech se sídlem v Praze. Dalším krokem je získání závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností. V tomto případě je to Městský úřad obce Rakovník. K žádosti o vydání závazného stanoviska je zpravidla zapotřebí doložit záměr obnovy kulturní památky, fotografie, technický list a další podpůrné dokumenty. Pro získání stanoviska od městského úřadu je dále zapotřebí odborné písemné vyjádření k navrhovaným úpravám od Národního památkového ústavu. Toto vyjádření vydává příslušný pracovník územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu po osobní návštěvě památky a zhodnocení stavebního záměru. Až po získání všech potřebných dokumentů a vyjádření je možné začít se stavebními pracemi. Stavební práce by se nikdy neměly odchýlit od původního schváleného záměru obnovy kulturní památky. Je také vhodné udržovat kontakty s příslušnými zástupci zainteresovaných orgánů, tedy s již dříve zmíněným Národním památkovým ústavem a obecním úřadem.⁶⁵

Důležitá je v případě zámku Olešná také otázka financování plánovaných oprav. Vlastní finanční prostředky majitelů zámku jsou pro tyto účely naprosto nedostatečné. Bude tedy nutné získat finance z jiných zdrojů. Posloužit by mohly některé fondy financované z veřejných rozpočtů. Pro tento účel by bylo možné čerpat z těchto fondů Ministerstva kultury:

- Program záchrany architektonického dědictví
- Havarijní program
- Program restaurování movitých kulturních památek
- Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obce s rozšířenou působností

Kromě grantů Ministerstva kultury je možné také využít jeden z programů Ministerstva zemědělství České republiky. Konkrétně se jedná o program Podpora obnovy a rozvoje venkova, dotační titul č.3 – Podpora spolupráce obcí na obnově a rozvoji venkova. Tento program se soustředí na projekty obnovy venkova, prezentaci úspěšných projektů a výměnu informací. Z tohoto programu by bylo možná čerpat přes obec Olešná, se kterou mají ovšem majitelé zámku problematické vztahy. To by se však majitelé měli snažit překonat. Ve výsledku totiž z obnovy zámku může těžit i sama obec a její obyvatelé.

⁶⁵ Podrobný průvodce krok za krokem. *Národní památkový ústav* [online]. 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/opravujete-pamatku/jak-postupovat/podrobny-pruvodce>

Další podrobnosti o zaměření jednotlivých programů byly uvedeny v kapitole číslo 2.1. Podmínky zařazení stavebních projektů do jednotlivých programů jsou vesměs podobné. Ve všech případech je potřeba podat oficiální žádost o zařazení do programu, projekt plánovaných oprav a je potřeba získat stanovisko územního pracoviště Národního památkového ústavu. U všech programů je také vyžadována finanční spoluúčast vlastníka památky vyjádřená v procentech nebo absolutní částkou (například u havarijního programu je to minimálně 40%, u programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obce s rozšířenou působností je to minimálně 10% z částky nebo 50 000 Kč). I tato minimální spoluúčast na financování projektů ovšem může být pro majitele problematická, proto se stále snaží získat sponzory a mecenáše, kteří by se na obnově zámku byli ochotni podílet.

V plánu stavebních úprav je také oprava hospodářských budov za účelem rozšíření chovu hospodářských zvířat. Na tyto budovy se již nevztahuje památková ochrana, jejich oprava tedy bude mnohem jednodušší a méně nákladná a jejich velkou část si mohou majitelé opravit svépomocí. Bude zapotřebí také některých terénních úprav v okolí hospodářských budov. Tyto stavební úpravy tak mohou probíhat současně s rekonstrukcí hlavní budovy zámku či příležitostně podle času a finančních možností majitelů. Po opravě hospodářských budov je pak v plánu rozšíření chovu domácích zvířat, především pro vlastní potřeby majitelů.

Jelikož je obnova zámku základním předpokladem pro jeho další využití, mělo by se s ní začít co nejdříve. Podle slov majitelů by tyto opravy a rekonstrukce vnitřních prostor rádi dokončili v časovém horizontu pěti let.

6.3 Kulturně-výchovná činnost zámku

Jakmile bude budova zámku opravena, zrestaurována a vybavena dostupným mobiliárem, bude nasnadě ji zpřístupnit veřejnosti. Majitelé zámku by zde rádi poskytovali klasické **prohlídky** v doprovodu průvodce. Tyto prohlídky by měly návštěvníky provést vybaveným prvním patrem zámku, především pak místnostmi se stropními freskami a nástěnnými malbami. Tyto místnosti jsou vhodně propojené pro potřeby prohlídky. Prohlídku by bylo vhodné zakončit v jedné z větších místností v pravém křídle zámku, kde by bylo možné umístit některou z výstav, stálých či dočasných, nabízených Muzeem T. G. M. Rakovník. Zde by návštěvníci měli mít více času si výstavu podle svého prohlédnout. Doprovodný výklad by

se měl věnovat kromě historie zámku a aktuálního vybavení místností také jeho současným majitelům a jejich krokům vedoucím k obnově zámku. Samotná organizace prohlídek bude generovat další náklady majitelům zámku. Je možné, že bude nutné získat další příležitostné pracovníky pro vedení prohlídek. Prohlídky zámku by se zpočátku měly pořádat jen pravidelně o víkendech a státních svátcích během turistické sezóny nebo při příležitosti kulturních akcí. Další termíny prohlídek by bylo možné domluvit i v jiné dny, pokud se bude jednat o dostatečně velkou skupinu. Vstupné by nemělo být příliš vysoké s možností hromadných slev pro organizované skupiny. Díky nízké ceně vstupného také není potřeba zavádět například studentské vstupné, jen děti do určitého věku by měly mít vstup zdarma.

Další možností prohlídek jsou již v dnešní době na zámku pořádané strašidelné prohlídky zámku. Tyto prohlídky by i nadále měly zvát návštěvníky do jiných částí zámku než při běžném prohlídkovém okruhu, například do prostor zámeckého sklepení. Tyto prohlídky by měly probíhat pouze příležitostně během dětských svátků (například pálení čarodějnic, dětský den nebo začátek školy).

Další kulturně-výchovnou činností, které by mělo vedení zámku věnovat pozornost je pořádání **kulturních akcí** v prostorách zámku. Tyto akce by však za žádných okolností neměly narušovat atmosféru zámku. Od těch současných by se měly lišit především v zaměření na cílové návštěvníky a příležitostech pořádání. V první řadě by se mělo jednat o kulturní akce v podobě historických trhů s doprovodným programem. Tyto kulturní akce by měly probíhat především ve venkovních prostorách zámku. K tomu lze využít nejenom prostor přilehlých zahrad, ale i volného betonového prostranství před hospodářskými budovami. Podle velikosti a finanční nákladnosti pořádané akce je možné nechat vstup úplně zdarma nebo jen za symbolické vstupné. Náplň a zaměření kulturních akcí by měly odpovídat příležitostem, ke kterým jsou pořádány. Termíny kulturních akcí by měly odpovídat významným národním a místním svátkům. Jednalo by se tedy například o Vánoce, Velikonoce, svátek Svatého Martina, Hubertská jízda, posvícení a podobně.

Dalším druhem kulturních akcí, které by mohly najít své zázemí na zámku Olešná, jsou některé příležitostné výstavy, koncerty a další vystoupení. Některé výstavy je možné pořádat ve spolupráci s Muzeem T. G. M. Rakovník, které má pro tyto účely přebytek exponátů ve svých depozitářích. Žádané jsou také příležitostné výstavy a kulturní vystoupení dětí z místních škol. V Rakovníku je základní umělecká škola, v jejíž spolupráci by bylo možné pořádat zmíněné kulturní akce. I samotné výstavy dětských prací je vhodné doplnit slavnostním

zahájením za přítomnosti žáků a rodičů. I to je možností, jak získat nové potenciální návštěvníky zámku. Takovéto akce navíc přispívají ke kulturní výchově dětí a upevňují jejich kladný vztah k místnímu kulturnímu dědictví.

V neposlední řadě bude po rekonstrukci zámeckých prostor možné některé místnosti nabídnout k pronájmu pro pořádání kulturních či jiných soukromých akcí. Prostory by v tomto ohledu měly být dostačující místním poměrům a obyvatelům. Pro tyto akce není potřeba mít vlastní speciální vybavení. Alespoň zpočátku lze toto vybavení zapůjčit nebo nechat na zodpovědnosti pořadatele.

Z rozhovorů s návštěvníky zámku je patrný jejich zájem o aktuální dění na zámku a o snahy současných majitelů o jeho obnovu. Bylo by tedy vhodné pořádat jednou, maximálně dvakrát do roka **přednášky o historii zámku a o aktuálním dění** a stavu rekonstrukce zámecké budovy. Tyto přednášky by v menším měřítku mohly probíhat již v současnosti či nejbližší budoucnosti, až plány na obnovu zámku nabydou konkrétní podoby. Podle zájmu návštěvníků pak mohou probíhat i po skončení stavebních úprav a zpřístupnění zámku.

Z rozhovorů s majiteli zámku vyplývá, že by rádi rozšířili také **chov domácích zvířat** v hospodářských budovách zámku. Tato část by později také měla být zpřístupněna veřejnosti, alespoň venkovní prostory, kde se budou zvířata volně pohybovat. V současné době je trendem zájem o tradiční zemědělské činnosti, mezi které malý chov domácích zvířat také patří. Jistý je také zájem menších dětí o setkání se zvířaty a informace o jejich chovu. Vchod do této části veřejně přístupných pozemků by tak měla doplňovat informační cedule se stručnými informacemi o stavu chovu zvířat a pravidlech chování návštěvníků mezi zvířaty. Jasně by také mělo být označeno, které části hospodářských budov a pozemků jsou návštěvníkům přístupné a které naopak. Je důležité takto zajistit bezpečí jak návštěvníků, tak samotných zvířat.

V neposlední řadě je důležité zajistit dostatečnou a hlavně kvalitní **propagaci zámku**. Současná propagace je pro pozdější potřeby zámku naprosto nedostatečná. Současná marketingová aktivita zámku by ovšem neměla být úplně opuštěna, pouze by později, za plného provozu zámku, měly sloužit pouze jako podpůrné. Základem propagace zámku, prohlídkového okruhu a kulturních akcí by měly být vlastní internetové stránky zámku Olešná. Tyto internetové stránky nemusí být příliš obsáhlé, mělo by být v silách majitelů jejich obsah udržovat aktuální. Internetové stránky by měly obsahovat všechny základní informace o návštěvě zámku. Stránky by také měly včas informovat o aktuálním dění na zámku a to včetně

probíhajících stavebních a jiných úprav. Odkazy na tyto stránky by se pak měly nacházet na všech webových portálech, kde má zámek Olešná svůj profil.

Kromě internetové propagace by měla být věnována pozornost také klasické propagaci v prostorách zámku a nejbližších kulturních institucích. Pro tento účel by měly být zpracovány dva základní druhy letáků, jeden skládací s barevnými fotografiemi zámku, jeho stručnou historií a potřebnými návštěvnickými informacemi. Tyto letáky by měly být v dostatečném počtu k dispozici ve vstupní části zámku a v informačním centru Rakovník. K propagaci zámku by bylo možné využít i další instituce, jako například informační centrum Beroun nebo CHKO Křivoklátsko. V dalších kulturních institucích je možné zámek propagovat jen pomocí zjednodušených, jednobarevných letáků se základními návštěvnickými informacemi. Tyto letáky budou méně nákladné, ve větším počtu kusů a budou k dispozici v ostatních, méně navštěvovaných kulturních institucích. Kromě toho by se také majitelé zámku měli ujistit, že je zámek zmíněn i v ostatních propagačních materiálech věnujících se turistické oblasti Rakovníka. Stejně jako dosud by také měli udržovat dobré vztahy s místními médii a pravidelně je informovat o dění na zámku.

Závěr

Úkolem této diplomové práce bylo především vytvoření plánu obnovy zámku Olešná u Rakovníka. K tomu bylo zapotřebí provést objektivní zhodnocení situace celkového stavu cestovního ruchu v nejbližším okolí zámku Olešná i v celé oblasti Rakovnícka. Zhodnocen byl cestovní ruch v oblasti celkově i nejbližší konkurence v oblasti zámků. Bylo zjištěno, že cestovní ruch v oblasti Rakovnícka je jen málo vyvinutý, ač má pro něj některé kvalitní předpoklady. V nejbližším okolí zámku Olešná se dokonce nenachází žádný veřejně přístupný zámek s klasickým prohlídkovým okruhem. V této oblasti má tedy zámek Olešná šanci stát se významnou atraktivitou cestovního ruchu a díky velmi nízké konkurenci v oblasti získat množství návštěvníků.

Jednou z hypotéz, ze kterých tato diplomová práce vycházela, bylo, že zámek Olešná je v současné době nedostatečně propagován. Tato hypotéza se potvrdila díky dotazníkovému šetření, které na zámku Olešná probíhalo v letních měsících. Z tohoto šetření vyplynulo, že návštěvníky zámku Olešná a jeho kulturních akcí je převážně uzavřená skupina místních obyvatel, známých a kamarádů. Naprostá většina návštěvníků se také o zámku nebo kulturní akci dozvěděla právě od známých nebo rodinných příslušníků.

Dotazníkové šetření také potvrdilo druhou hypotézu, ze které tato diplomová práce vycházela. Touto hypotézou bylo, že zámek a na něm pořádané kulturní akce mají v současné době pouze zanedbatelný význam pro cestovní ruch v oblasti. Toto bylo opět potvrzeno vyhodnocením demografického šetření mezi návštěvníky zámku. Naprostá většina návštěvníků totiž pocházela přímo z obce Olešná nebo z jejího nejbližšího okolí. Je zde ovšem také patrný potenciál pro budoucí rozvoj zámku díky minimální konkurenci tohoto typu památkových objektů v blízkém okolí.

Na základě těchto analýzy vnějšího a vnitřního prostředí zámku bylo navrženo několik dalších kroků, kterými by se majitelé zámku měli ubírat při jeho obnově. V první řadě je důležité provést stavební obnovu zámku, aby bylo možné jeho prostory vybavit mobiliářem a zpřístupnit návštěvníkům. V praktické části této diplomové práce byl zhodnocen současný stav zámku, ze kterého by stavební opravy měly především vycházet. Stavební úpravy by se měly v první řadě soustředit na interiéry zámku, aby umožnily jeho zpřístupnění veřejnosti v co nejkratším časovém horizontu. Až poté by měly být provedeny další potřebné úpravy hospodářských budov a exteriérů zámku.

Další návrhy se týkaly kulturně-výchovné činnosti zámku Olešná. V tomto případě bylo navrženo několik druhů činností, kterým by se zámek v budoucnosti měl věnovat. V první řadě se jednalo o vytvoření prohlídkového okruhu v nejzachovalejších částech zámku a jeho zpřístupnění veřejnosti. S ohledem na možnosti majitelů by se zpočátku jednalo pouze o otevírací dobu o víkendech a státních svátcích. Dalším druhem kulturní činnosti, se kterou mají sami majitelé již na zámku zkušenosti je pořádání kulturních akcí. Budoucí kulturní akce by se však od těch současných měly lišit zaměřením a průběhem. Pořádány by měly být v době pro oblast významných svátků a zaměřené by měly být více na dospělé návštěvníky a ne jen na děti. V neposlední řadě je pro majitele důležitá spolupráce s místními kulturními organizacemi, které mohou dění na zámku taktéž oživit svou činností.

Závěrem lze říci, že zámek Olešná má velký potenciál stát se trvalou a významnou součástí cestovního ruchu v oblasti Rakovnícka získat si mnoho stálých i příležitostných návštěvníků, pokud ovšem dokáže udržet určitý standard nabízených služeb.

Seznamy použité literatury

Knižní zdroje

- [1] BENEŠ, Josef. *Základy muzeologie*. 1. vyd. Opava: Open Education & Sciencies pro Ústav historie a muzeologie FPF SU, 1997, ISBN 80-901974-3-4.
- [2] BLAŽÍČEK, Oldřich J a Jiří KROPÁČEK. *Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1991, 246 p. ISBN 80-207-0246-6.
- [3] DAMOHORSKÝ, M. a kol. *Právo životního prostředí*. Praha: C. H. BECK, 2003. 599 s. ISBN 97-880-7179-4981
- [4] HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*. 4. vyd. Ilustrace Antonín Kryl. V Praze: Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště středních Čech, 2011, 326, [13] s. ISBN 978-80-86516-40-0.
- [5] HEROUT, Jaroslav. *Staletí kolem nás: přehled stavebních slohů*. Vyd. 5., přeprac. a dopl. Praha: Paseka, 2002, 358 s., [30] s. obr. příl. ISBN 80-718-5389-5.
- [6] INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, 121 s. ISBN 978-802-4515
- [7] KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 304 s. ISBN 80-247-1104-4.
- [8] KIBIC, Karel. *Péče o architektonické dědictví: sborník prací : vybrané kapitoly k tématu*. 1. vyd. Praha: Idea servis, 2009, 405 s., [24] s. obr. příl. ISBN 978-80-85970-67-83.
- [9] MCKERCHER, Bob a Hilary DU CROS. *Cultural tourism: the partnership between tourism and cultural heritage management*. New York: Haworth Hospitality Press, c2002, xiii, 262 p. ISBN 07-890-1106-9.
- [10] PATOČKA, Jiří. *Hmotná kultura v ekonomické teorii a praxi managementu*. Praha: Oeconomica, 2011, 319 s. ISBN 978-80-245-1839-8.
- [11] PEK, Tomáš. *Financování provozu, údržba a obnova památek*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007, 116 s. ISBN 978-80-245-1309-6.
- [12] RICHARDS, Greg. *Cultural tourism: global and local perspectives*. New York: Haworth Hospitality Press, c2007, xx, 347 p. ISBN 07-890-3117-5.

- [13] ŠTORM, Břetislav. *Základy péče o stavební památky*. 2., dopl. vyd., V Národním památkovém ústavu 1. Praha: Národní památkový ústav, 2007, 190 s. ISBN 978-80-87104-13-2.
- [14] VLČEK, Pavel. *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Vyd. 1., Praha: Academia, 2004, 761 s. ISBN 80-200-0969-8.
- [15] VLČEK, Pavel. *Encyklopedie českých zámků*. 5. vyd. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-727-7302-X.
- [16] VYSTOUPIL, Jiří a Martin ŠAUER. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 315 s. ISBN 978-807-3803-407.
- [17] ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Akademické práce

- [1] DOBŘENSKÁ, Lucie. *Nové trendy ve využívání kulturních památek na příkladu Hrádku u Nechanic*. Praha, 2012. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce PhDr. Jarmila Netková.
- [2] HARAPESOVÁ, Eva. *Nové trendy v obnově zámku Křinec*. Praha, 2014. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce PhDr. Jarmila Netková.
- [3] MARKYTÁNOVÁ, Eva. *Financování obnovy a údržby památkových objektů*. Praha, 2012. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Jitka Peková.
- [4] POZDÍŠKOVÁ, Natálie. *Ochrana kulturního dědictví v ČR*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce JUDr. Jana Dudová, Ph.D.
- [5] ZATLOUKALOVÁ, Edita. *Možnosti financování kulturních památek soukromých vlastníků*. Praha, 2010. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Jaroslava Kadeřábková.

Legislativní dokumenty

- [1] Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví č. 159/1991 Sb.m.s.
- [2] Úmluva o zachování nehmotného kulturního dědictví č. 20/1987 Sb.
- [3] Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči
- [4] Zákon o dani z nemovitých věcí č. 338/1992 Sb.
- [5] Zákon o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí č. 357/1992 Sb.
- [6] Zákon o daních z příjmu č. 586/1992 Sb.
- [7] Zákon o dani z přidané hodnoty č. 235/2004 Sb.

Internetové zdroje

- [1] *Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení*. Ministerstvo kultury [online]. 2007 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>
- [2] *Europa Nostra* [online]. 2015 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.europanostra.org/>
- [3] *Charakteristika a hodnocení potenciálu cestovního ruchu Středočeského kraje a jeho subregionů*. COT business [online]. 2016 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.icot.cz/charakteristika-a-hodnoceni-potencialu-cestovniho-ruchu-stredoceskeho-kraje-a-jeho-subregionu/>
- [4] *Kultura České republiky v číslech: Vybrané údaje ze statistických šetření* [online]. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2015 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/1_Kultura-v-%C4%8D%C3%ADslech_2015_web.pdf
- [5] *MonumNet* [online]. Národní památkový ústav, 2016 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/>
- [6] *Návštěvnost památek 2014* [online]. NIPOS, 2013 [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/PAMATKY_navstevnost_2014.pdf

- [7] Obec Olešná: Oficiální stránky obce Olešná [online]. 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.obec-olesna.cz/>
- [8] *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Rakovnicko 2014 - 2020* [online]. Rakovnicko o. p. s., 2014 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/fc0e1eeb-6685-4343-b075-2da0fb115306/strategie_navrh_final.pdf
- [9] *Základní statistické údaje o kultuře v České republice*. [online]. Praha: NIPOS - Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Centrum informací a statistik kultury, 2010- [cit. 2016-04-14]. ISBN 978-80-7068-293-7.
- [10] *Zpřístupněné hrady a zámky - Národní památkový ústav* [online]. 2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-navstevniky/zpristupnene-pamatky-npu/hrady-a-zamky/>

Seznam grafů

Graf č. 1: Hromadná ubytovací zařízení na území Rakovnicka k 31. 12. 2012.....	39
Graf č. 2: Věk návštěvníků zámku Olešná.....	58
Graf č. 3: Nejvyšší ukončené vzdělání návštěvníků zámku Olešná.....	59
Graf č. 4: Průměrný počet ročně navštívených hradů a zámků návštěvníky zámku Olešná...	60
Graf č. 5: S kým jste zámek navštívil/a?.....	61
Graf č. 6: Získávání informací návštěvníky o zámku Olešná.....	62
Graf č. 7: Četnost návštěv zámku Olešná.....	62
Graf č. 8: Povědomí o kulturních akcích pořádaných na zámku.....	63
Graf č. 9: Četnost návštěv kulturních akcí na zámku Olešná.....	64
Graf č. 10: Spokojenost návštěvníků s návštěvou zámku.....	65

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počty národních kulturních památek, kulturních památek, památkových rezervací a zón v České republice	18
Tabulka č. 2: Změny ve vlastnictví památkových objektů před rokem 1989 a v roce 2005...	26
Tabulka č. 3: Počty hradů a zámků v jednotlivých krajích České republiky a jejich návštěvnost za rok 2014.....	28
Tabulka č. 4: Nejnavštěvovanější hrady a zámky v České republice za rok 2014.....	29
Tabulka č. 5: Nejnavštěvovanější turistické atraktivity České republiky v roce 2014.....	32
Tabulka č. 6: Přehled vybraných silných a slabých stránek kulturního sektoru České republiky.....	33
Tabulka č. 7: Zámky v okolí dvaceti kilometrů od obce Olešná.....	46
Tabulka č. 8: Vybrané kulturní akce pořádané na zámku Olešná během let 2013 – 2015.....	51

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Mapa Rakovnicka, rozdělení podle správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem.....	37
Obrázek č. 2: Umístění obce Olešná na mapě České republiky	42

Přílohy

Příloha č. 1: Kulturní památky České republiky zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO

Památka	Rok zápisu na Seznam světového dědictví
Praha – historické centrum	1992
Telč – historické centrum	1992
Český Krumlov – historické centrum	1992
Žďár nad Sázavou – poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře	1994
Kutná Hora – historické centrum, Chrám sv. Barbory, Katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci	1995
Lednicko-Valtický areál	1996
Holašovice – vesnická rezervace	1998
Kroměříž – zahrady a zámek	1998
Litomyšl – zámek a zámecký areál	1999
Olomouc – sloup Nejsvětější trojice	2000
Brno – vila Tugendhat	2002
Třebíč – židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa	2003

Příloha č. 2: Památky a soubory památek zapsané na Indikativním seznamu České republiky⁶⁶

- Skalní skulptury Betlém v Novém lese u Kuksu
- Horský hotel a televizní vysílač Ještěd
- Hrad Karlštejn
- Kulturní krajina hřebčína v Kladruzech nad Labem
- Západočeský lázeňský trojúhelník

⁶⁶ Indikativní seznam. *Národní památkový ústav* [online]. 2012 [cit. 2015-11-29]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/vystava-unesco/indikativni-seznam/>

- Památky Velké Moravy – Slovanské hradiště v Mikulčicích a kostel Sv. Margity v Kopčanech, česká část
- Industriální soubory v Ostravě
- Renesanční domy ve Slavonicích
- Ruční papírna ve Velkých Losinách
- Žatec - město chmele
- Třeboňské rybníkářské dědictví
- Pevnost Terezín
- Skalní města v Českém ráji
- Rozšíření světové památky Historické jádro Prahy o významné památky v jeho okolí
- Hornická kulturní krajina Krušnohoří

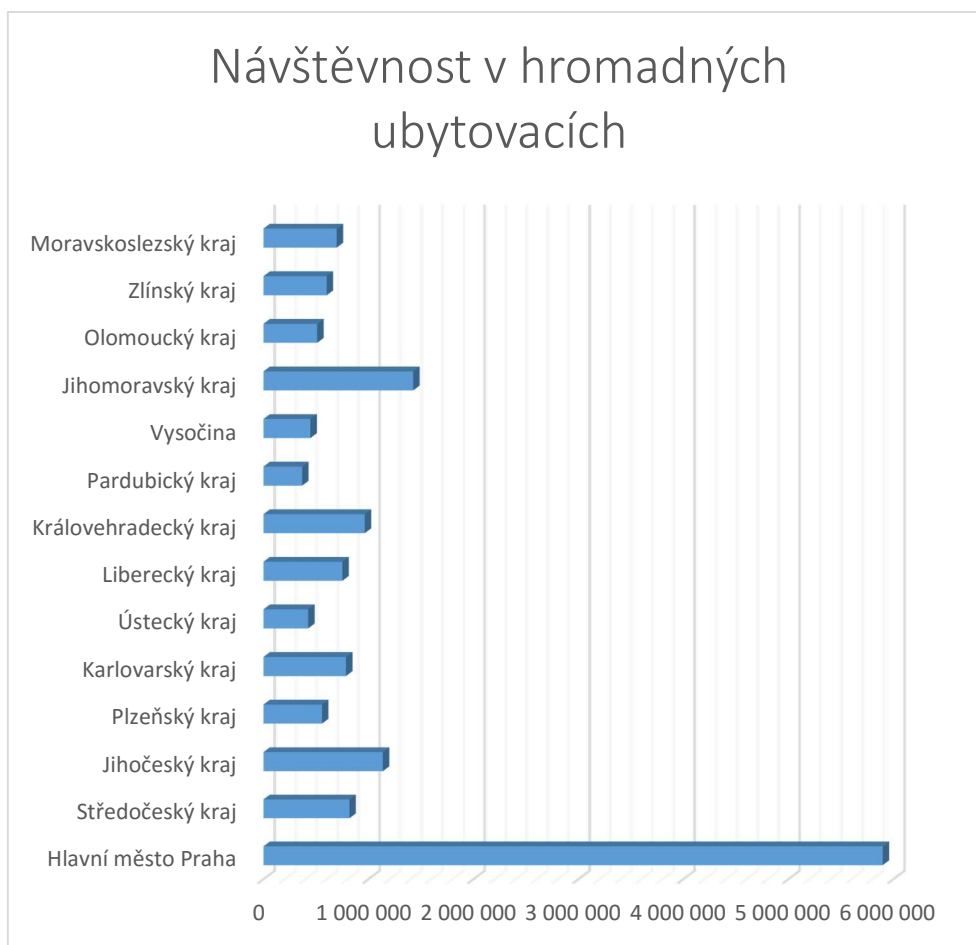
Příloha č. 3: Další programy Ministerstva kultury České republiky na podporu památkové péče⁶⁷

- **Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón** - V tomto programu jsou poskytovány příspěvky na obnovu kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech historických měst prohlášených za památkové rezervace nebo památkové zóny. Finanční příspěvky mohou být z tohoto programu poskytovány pouze tehdy, pokud má příslušné město zpracovaný vlastní program regenerace a pokud se zároveň finančně podílí - společně s vlastníkem - na obnově kulturní památky.
- **Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny** - Z tohoto programu se poskytují příspěvky na obnovu kulturních památek nacházejících se ve vesnických památkových rezervacích a ve vesnických a krajinných památkových zónách (zejména památek lidové architektury, například zemědělských usedlostí, chalup, kapliček a božích muk).

⁶⁷ Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení. Ministerstvo kultury [online]. 2007 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>

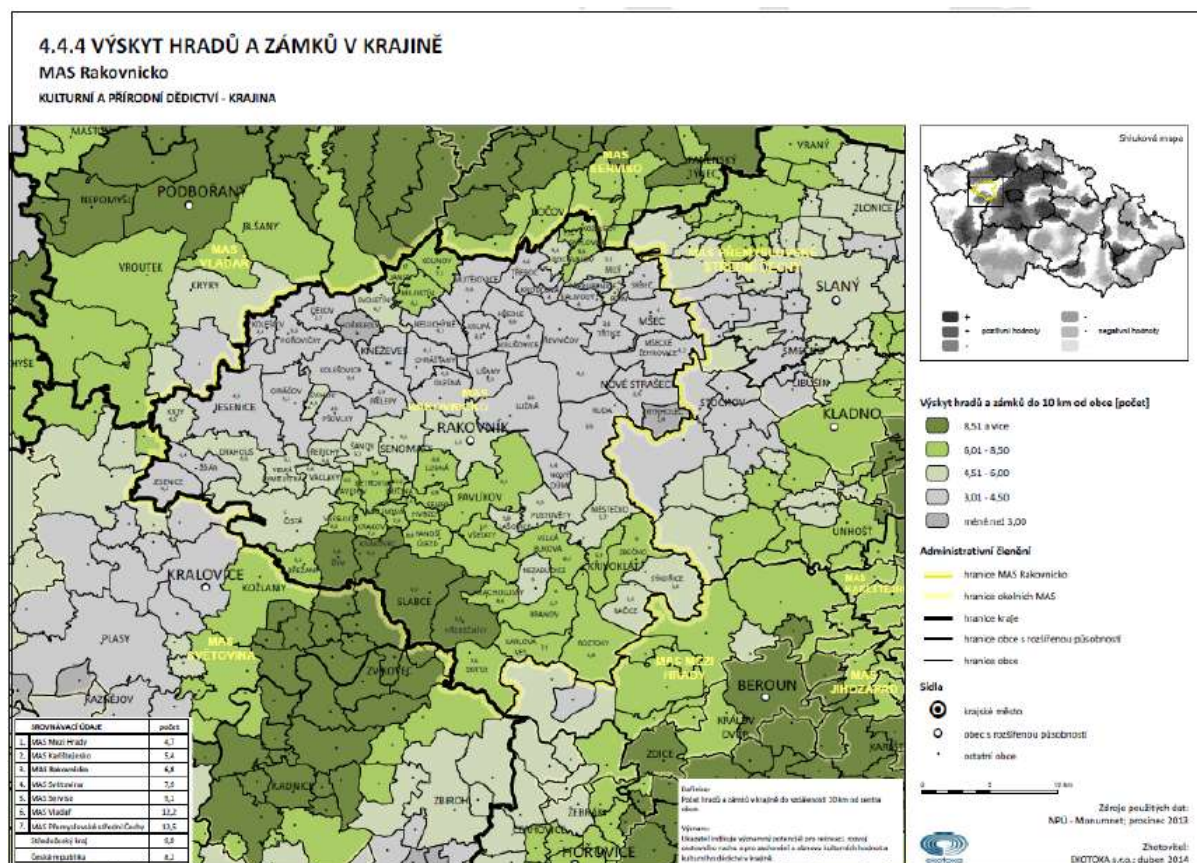
- **Program Podpora pro památky UNESCO** - Hlavním cílem tohoto programu je dostát závazkům, které České republice vyplývají z přijetí Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. V rámci zásad pro čerpání finančních prostředků z tohoto programu byly vytvořeny tři prioritní oblasti: tvorba management plánů, vědecko-výzkumné aktivity a prezentace, propagace a edukace statků UNESCO. Účelem programu je podporovat všestranný rozvoj památek zapsaných na Seznam světového dědictví, které se nacházejí na území ČR.
- **Program Kulturní aktivity v památkové péči** - Umožňuje finančně podporovat veřejně prospěšné projekty předložené spolky, popř. dalšími subjekty, jejichž činnost napomáhá k ochraně nemovitého i movitého památkového fondu v ČR a k nejširší popularizaci péče o něj.
- **Program Podpora záchranných archeologických výzkumů** - Byl založen společným opatřením ministerstev kultury a financí jako jeden z nástrojů plnění mezinárodních závazků České republiky podle Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy na podporu záchranných archeologických výzkumů prováděných příspěvkovými organizacemi zřizovanými Ministerstvem kultury, pokud jsou oprávněny k této činnosti.

Příloha č. 4: Graf návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních za rok 2013 podle krajů⁶⁸



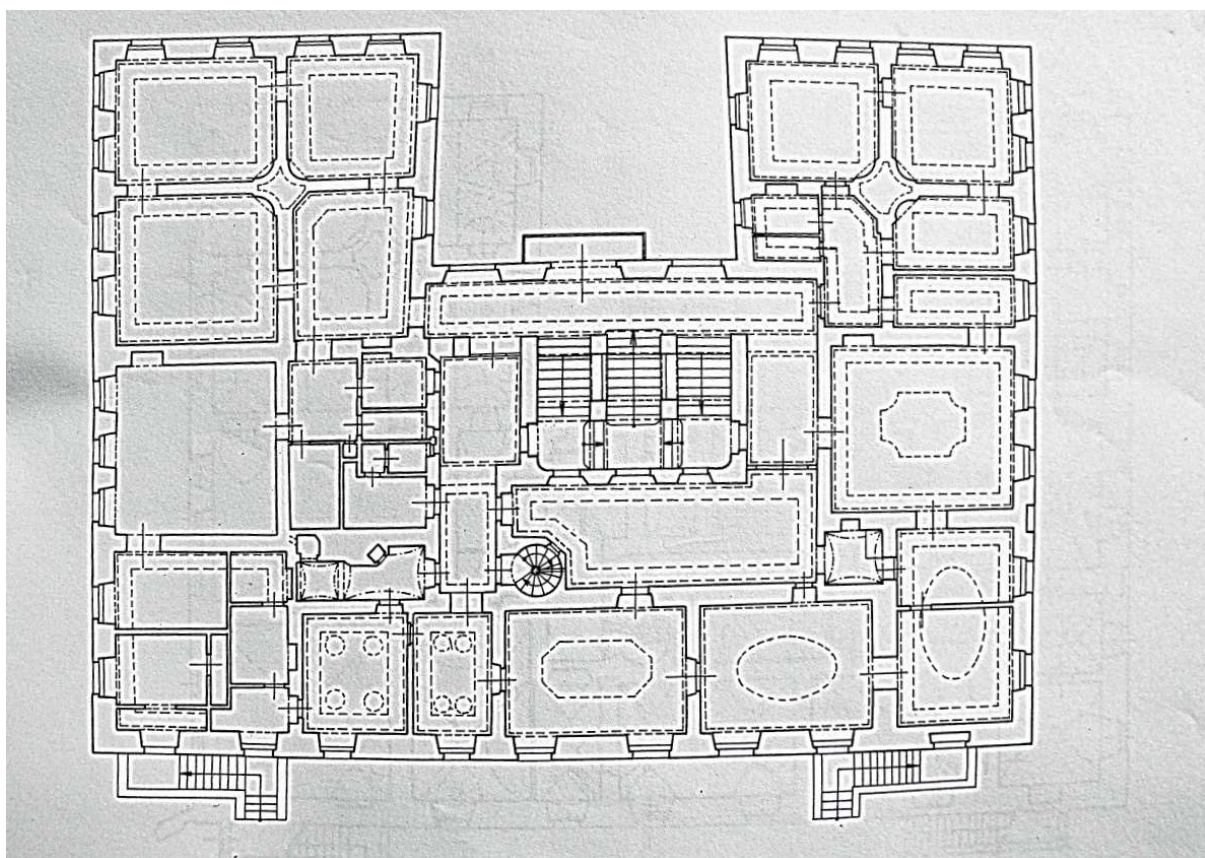
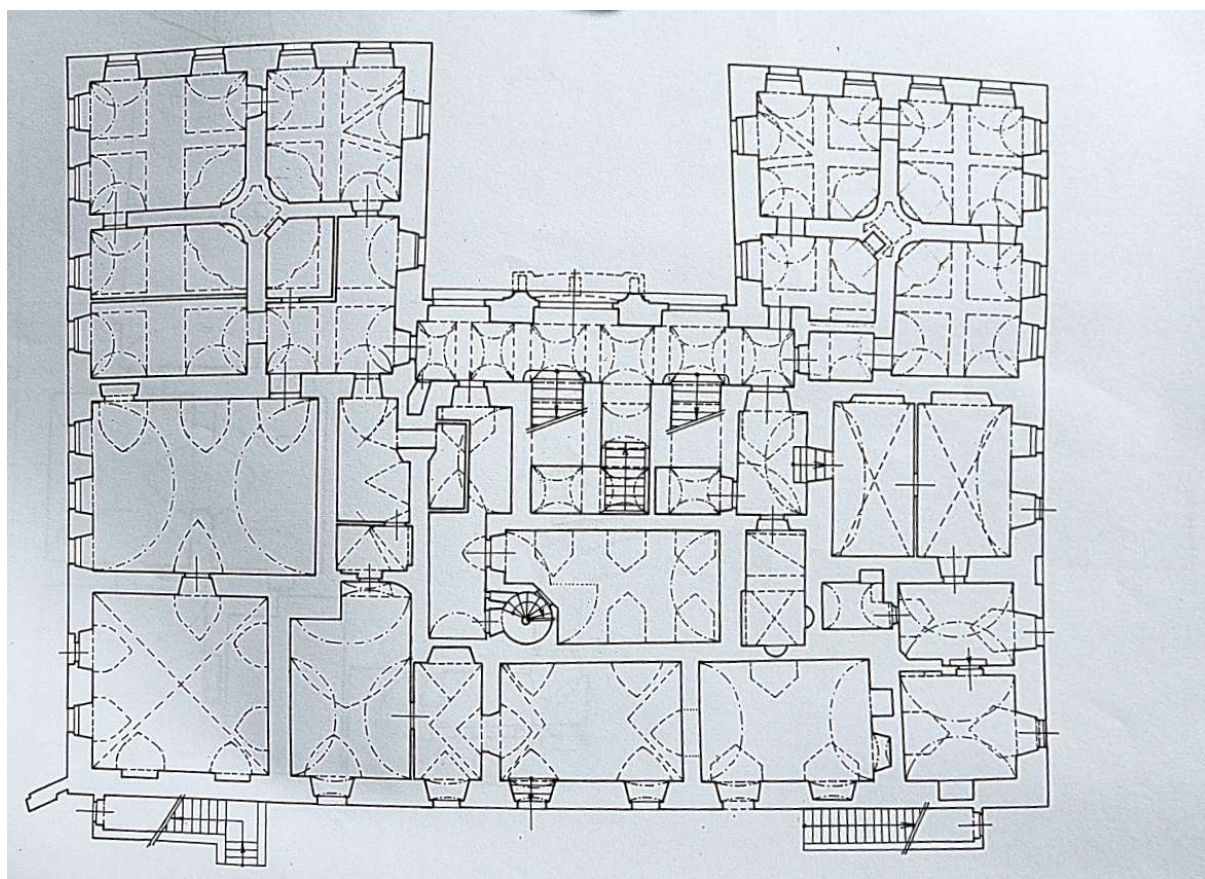
⁶⁸ Satelitní účet cestovního ruchu, údaje z roku 2013, zpracování grafu vlastní

Příloha č. 5: Mapa výskytu hradů a zámků v regionu Rakovnicko⁶⁹



⁶⁹ Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Rakovnicko 2014 - 2020 [online]. Rakovnicko o. p. s., 2014 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/fc0e1eeb-6685-4343-b075-2da0fb115306/strategie_navrh_final.pdf

Příloha č. 6: Půdorys hlavní budovy zámku Olešná, přízemí a první patro



Příloha č. 7: Průčelí zámku Olešná



Příloha č. 8: Freska se znakem rodu Meravigliù-Crivelli a iniciály E. T. M. a C.



Příloha č. 9: Část nástěnných maleb



Příloha č. 10: Chodba v prvním patře zámku



Příloha č. 11: Část hospodářských budov využívaná jako stáje



Příloha č. 12: Budovy bývalého lihovaru



Příloha č. 13: Budovy bývalého pivovaru



Příloha č. 14: Pozvánka na Zahájení turistické sezóny 2014

ZÁMEK OLEŠNÁ U RAKOVNÍKA



Sobota 29.3. od 8:30 v Rakovníce
u Muzea TGM

Vážení přátelé historie a široké okolí.

Rádi bychom Vás pozvali na zahájení turistické sezóny na zámku, které se koná 29.3. od 8:30 od muzea v Rakovníce odkud budou připraveny trasy v různých délkách na zámek v Olešné.

Na zámku bude připraveno pohoštění, oheň na opečení špekáčků, vystoupení historické skupiny šermu Duellanti a vystoupení hudebního spolku Alla Breve.

Tak se na Vás těšíme Martina a Pavel Zálešákovi

Příloha č. 15: Celkové znění dotazníku

Analýza návštěvnosti zámku Olešná u Rakovníka

Vážení návštěvníci,

chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, týkajícího se návštěvnosti zámku Olešná u Rakovníka. Vámi poskytnuté informace mi pomohou k vypracování diplomové práce a zároveň budou sloužit správě zámku k jeho dalšímu rozvoji.

*Předem děkuji za vyplnění dotazníku i za Váš čas,
Bc. Helena Fliegerová*

1 Jak jste se o existenci zámku poprvé dozvěděl/a?

- | | |
|--|--|
| ☐ Internet | ☐ Turistický průvodce, mapa |
| ☐ Od přátel, rodiny | ☐ Informační centrum |
| ☐ Tisk, který?..... | ☐ Škola |
| ☐ Televize, rozhlas | ☐ Jiné |

2 Kolikrát jste zámek navštívil/a?

- ☐ Poprvé
☐ Podruhé
☐ Vícekrát

3 Znáte některé kulturní akce, které se na zámku pořádají?

- ☐ Ano, které?..... ☐ Ne

4 Zúčastnil/a jste se některých z nich?

- ☐ Ano, poprvé ☐ Ano, víc akcí, které?.....
☐ Ne

5 Jakým dopravním prostředkem jste přijel/a?

- | | |
|----------------------------------|--|
| ☐ Autem | ☐ Veřejnou hromadnou dopravou |
| ☐ Pěšky | ☐ Jiné..... |
| ☐ Na kole | |

6 Zámek jste navštívil/a

- | | |
|--------------------------------------|------------------------------------|
| ☐ Sám/sama | ☐ S rodinou |
| ☐ S partnerem | ☐ S přáteli |

7 Výlet byl organizován

- | | |
|---------------------------------------|---|
| ☐ Individuálně | ☐ Organizovaná skupina (školní výlet, apod.) |
| ☐ Zájezd | |

8 Jak jste byl/a spokojen/a s návštěvou zámku? (známkování jako ve škole)

- ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

- 9 Co se Vám na zámku líbilo?**
.....
- 10 Co se Vám na zámku nelíbilo?**
.....
- 11 Doporučil/a by jste návštěvu zámku známým/rodině?**
☐ Ano ☐ Ne
- 12 Jaké služby cestovního ruchu v oblasti Rakovnicka využijete/využil/a jste?**
☐ Ubytování ☐ Informační centrum
☐ Stravování ☐ Jiné, které?.....
☐ Veřejná doprava
- 13 Spočil/a jste tento výlet s návštěvou jiné památky?**
☐ Ano, které? ☐ Ne
- 14 Jak často navštěvujete hrady a zámky?**
☐ Méně než 1x ročně ☐ 2x – 4x ročně
☐ 1x ročně ☐ Vícekrát
- 15 Pohlaví**
☐ Muž ☐ Žena
- 16 Věk**
☐ 0 – 15 let ☐ 46 – 55 let
☐ 16 – 25 let ☐ 56 – 65 let
☐ 26 – 35 let ☐ 66+ let
☐ 36 – 45 let
- 17 Nejvyšší ukončené vzdělání**
☐ Základní
☐ Středoškolské bez maturity
☐ Středoškolské s maturitou
☐ Vyšší odborná škola
☐ Vysokoškolské

Děkuji za vyplnění!

Vyplněný dotazník prosím vhodte do označeného boxu.

Příloha č. 16: Příklad vyplněného dotazníku

1

Analýza návštěvnosti zámku Olešná u Rakovníka

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE – FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Vážení návštěvníci,

chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, týkajícího se návštěvnosti zámku Olešná u Rakovníka. Vámi poskytnuté informace mi pomohou k vypracování diplomové práce a zároveň budou sloužit správě zámku k jeho dalšímu rozvoji.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku i za Váš čas,
Bc. Helena Fliegerová

- Jak jste se o existenci zámku poprvé dozvěděl/a?

☐ Internet	☐ Turistický průvodce, mapa
☒ Od přátel/rodiny	☐ Informační centrum
☐ Tisk, který?.....	☐ Škola
☐ Televize, rozhlas	☐ Jiné.....
- Kolikrát jste zámek navštívil/a?

☐ Poprvé
☐ Podruhé
☒ Vícekrát
- Znáte některé kulturní akce, které se na zámku pořádají?

☒ Ano, které?.....	☐ Ne
--	-----------------------------
- Zúčastnil/a jste se některých kulturních akcí pořádaných na zámku?

☐ Ano, poprvé	☒ Ano, víc akcí, které?.....
☐ Ne	
- Jakým dopravním prostředkem jste přijel/a?

☐ Autem	☐ Veřejnou hromadnou dopravou
☒ Pěšky	☐ Jiné.....
☐ Na kole	
- Zámek jste navštívil/a

☐ Sám/sama	☒ S rodinou
☐ S partnerem	☐ S přáteli
- Výlet byl organizován

☒ Individuálně	☐ Organizovaná skupina (školní výlet, apod.)
☐ Zájezd	
- Jak jste byl/a spokojen/a s návštěvou zámku? (známkování jako ve škole)

☒ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
---------------------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

↻

- 9 Co se Vám na zámku líbilo?
 Součástí návštěvy je i vstupní prohlídka, která je velmi zajímavá.
- 10 Co se Vám na zámku nelíbilo?
 Žádné.
- 11 Doporučil/a by jste návštěvu zámku známým/rodině?
☒ Ano ☐ Ne
- 12 Jaké služby cestovního ruchu v oblasti Rakovníka jste využili/a či využijete?
☐ Ubytování ☒ Informační centrum
☒ Stravování ☐ Jiné, které?
- 13 Spoil/a jste tento výlet s návštěvou jiné památky?
☐ Ano, které? ☒ Ne
- 14 Jak často navštěvujete hrady a zámky?
☐ Méně než 1x ročně ☒ 2x – 4x ročně
☐ 1x ročně ☐ Vícekrát
- 15 Pohlaví
☐ Muž ☒ Žena
- 16 Věk
☐ 0 – 15 let ☐ 46 – 55 let
☐ 16 – 25 let ☒ 56 – 65 let
☐ 26 – 35 let ☐ 66+ let
☐ 36 – 45 let
- 17 Nejvyšší ukončené vzdělání
☐ Základní ☐ Vyšší odborná škola
☐ Střední odborná škola bez maturity ☐ Vysokoškolské
☒ Střední odborná škola s maturitou
- 18 Bydliště (obec)
 Rakovník

Děkuji za vyplnění!

Vyplněný dotazník prosím vhodte do označeného boxu.